

SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEO  
UUDISRAKENNUS ARKKITEHTIKILPAILUN POHJALTA

Tanja Yli-Kyyny  
Arkkitehtuurin diplomityö / Tampereen yliopisto



Tampereen yliopisto

Rakennetun ympäristön tiedekunta

Arkkitehtuurin yksikkö

Elokuu 2021

Tanja Yli-Kyyny

Sara Hildénin taidemuseo

Uudisrakennus arkkitehtikilpailun pohjalta

Diplomityö

Tarkastaja/ ohjaaja: Ilmari Lahdelma, professori, Tampereen yliopisto

Diplomityössä käytetyt valokuvat ja piirrokset tekijän omia, ellei toisin mainita.

# TIIVISTELMÄ

Tämä diplomityö on suunnitelma Tampereen kulttuurihistoriallisesti merkittävälle Finlaysonin alueelle sijoittuvasta uudesta Sara Hildénin taidemuseosta. Suunnitelma pohjautuu syksyllä 2020 järjestettyyn arkkitehtuurikilpailuun. Diplomityössä on kilpailuohjelmaa koskeva osuus sekä historiakatsaus rakennusalueelta. Sara Hildénin nykyisen taidemuseon arkkitehtonisia ratkaisuja on käyty läpi lyhyesti, sekä muutamia maailman taidemuseoita on nostettu esille esimerkin omaisesti.

Suunnitelmaosuus on jaettu kilpailuvaiheeseen ja kilpailuvaiheen jälkeiseen työstöön, missä suunnitelmaa käydään tarkemmin läpi. Työssä on keskitytty löytämään taidemuseota toiminnallisesti tukeva ratkaisu annettua tilaohjelmaa noudattaen sekä ulkoarkkitehtuuriltaan merkittävälle historialliselle paikalle sopiva omaa aikaansa edustava rakennus. Jatkotyöstövaiheen piirustukset ovat pääasiassa koottu tekstiosuuden loppuun. Kilpailuvaiheen planssit löytyvät diplomityön liitteistä.

Suunnitelman tavoitteena oli luoda toimiva taidemuseo, jonka ulkoarkkitehtuuri sopii historialliseen ympäristöön, mutta on samalla kuitenkin aikaansa edustava näyttävä arkkitehtuurinen kokonaisuus. Rakennuksen muoto syntyi suunnittelualueen lähellä sijaitsevan vanhan valoa ja lämpöä tuottaneen turbiinin juoksupyörän innoittamana. Kolmen tornin ja maantasokerroksen kokonaisuus luo paikalle kevyen tuntuisen rakennuksen, jonka umbrabetonin sävyiset seinät sopivat ympäröivään rakennuskantaan.

Sisätilojen toiminnoissa tärkeimmiksi tavoitteiksi muodostui näyttelykierron selkeys, liikennetilojen minimointi ja valaistusolosuhteet. Näyttelytilat on sijoitettu saman porraskäytävän lähetyville, mikä selkeyttää näyttelykiertoa. Porraskäytävä on myös osana näyttelytiloja, jolloin liikennetilojen määrä on saatu minimoitua. Näyttelyteosten suojaamisen vuoksi, museon luonnonvalon saantiin on kiinnitetty erityistä huomiota ja suurimmat ikkunapinnat ovat rakennuksen pohjoispuolella. Valaistus on lisäksi hyvin muunneltavissa.

Avainsanat: Sara Hildén, taidemuseo, Finlayson, uudisrakentaminen, Tampere

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkistettu Turnitin Originality Check-ohjelmalla.

Tanja Yli-Kyyny

Sara Hildénin taidemuseo. Uudisrakennus arkkitehtikilpailun pohjalta.

Tampereen yliopisto

Arkkitehtuurin tutkinto-ohjelma

Diplomityö

Elokuu 2021

# ABSTRACT

This master's thesis is a plan for the new Sara Hildén Art Museum located in the culturally significant Finlayson area of Tampere. The plan is based on an architectural competition held in autumn 2020. This thesis includes a section on the competition program and a history review of the construction area. The architectural solutions of Sara Hildén's current art museum have also been briefly reviewed, and a few art museums in the world have been highlighted by way of example.

The plan part is divided into the competition phase and post-competition processing, where the plan is reviewed in more detail. The work has focused on finding a solution that functionally supports the art museum in accordance with the given space program with a significant exterior architecture. The goal has also been to design architecture that is representative of its time, suitable for a historically significant construction site. The drawings for the further work phase are mainly compiled at the end of the text section. The plans for the competition phase can be found in the appendices of the thesis.

The aim of the plan was to create a functioning art museum, the exterior architecture of which is suitable for the historical environment, but at the same time is a spectacular architectural entity representative of its time. The shape of the building was inspired by an old turbine impeller near the design area that produced light and heat. The ensemble of three towers and ground floors creates a light-feeling building on the site, with umbrabeton-colored walls to match the surrounding building stock.

The most important goals in the indoor functions were the clarity of the exhibition cycle, the minimization of traffic spaces and lighting conditions. The exhibition spaces are located close to the same stairwell, which clarifies the exhibition cycle. The stairwell is also part of the exhibition spaces, whereby the number of traffic spaces has been minimized. Due to the protection of the exhibition works, special attention has been paid to the museum's access to natural light and the largest window surfaces are on the north side of the building. The lighting is also very adaptable.

Keywords: Sara Hildén, Art Museum, Finlayson, new construction, Tampere

The authenticity of this publication has been verified using Turnit's Originality Check program.

Tanja Yli-Kyyny

Sara Hildén Art Museum. New building based on an architectural competition.

University of Tampere

Master of Architecture

Master's thesis

August 2021

# ALKUSANAT

Diplomityöni aiheeksi valitsin syksyllä 2020 järjestetyn Sara Hildénin taidemuseokilpailun. Kilpailu kuulosti erittäin mielenkiintoiselta, haastavalta ja sopivan laajuiselta aiheelta diplomityöksi. Syksy 2020 osoittautui kuitenkin melko rankaksi kilpailutyön laatimisen osuessa vielä yliopiston kurssien kanssa päällekkäin. Lisäksi työskentely arkkitehtitoimistossa samaan aikaan toi lisähaastetta aikatauluun.

Haluan kiittää työni tarkastajana ja ohjaajana toiminutta professori Ilmari Lahdelmaa erittäin hyvistä ohjaustuokioista ja ajan järjestämisestä ohjauksille. Lisäksi haluan kiittää ystäviäni Miraa, Maria ja Marlenaa valmiin tekstin oikoluvusta sekä opiskelijakollegoitani korvaamattomasta vertaistuesta.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	12
2. SUOMEN TAIDEMUSEOIDEN KEHITTYMINEN	13
2.1 Museoiden tulo Suomeen	14
2.1.1 Taiteen keräilijät 1900-luvulla	15
2.2 Tulevaisuuden museot	16
3. TAIDEMUSEOITA MAAILMALLA	19
3.1 Esimerkkikohteita maailman taidemuseoista	20
3.1.1 Denver Art Museum, Denver, Colorado, USA	21
3.1.2 The Museo Soumaya, Mexico City, Mexico	24
3.1.3 Louvre- Abu Dhabi, United Arab Emirates	26
4. ARKKITEHTUURIKILPAILU	29
4.1 Taustaa	30
4.2 Kilpailualue	32
4.3 Suunnitteluohjeet	33
4.3.1 Rakennuspaikka	34
4.3.2 Näyttelytilat	36
4.3.3 Yleisöpalvelu- ja henkilöstötilat	38
4.3.4 Lastaus- ja museotekniset tilat	39
4.3.5 Ulkotilat ja maanalaisen pysäköintilaitoksen sisäänkäynti	40
4.3.6 Liikenneverkko, huoltoajo ja pysäköinti	41
5. FINLAYSONIN ALUE	45
5.1 Finlaysonin alueen historia	46
5.2 Kulttuurihistoriallisen ympäristön erityispiirteet suunnittelu-	
alueen läheisyydessä	47
5.2.1 Suunnittelualueen lähirakennukset	48
5.2.2 Wilhelm von Nottbeckin puisto	52

6. NYKYINEN SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEO	55
6.1 Sara Hildénin taidemuseon synty ja rakentaminen	56
6.2 Ulkoarkkitehtuuri	58
6.3 Sisätilat	61
7. SUUNNITTELURATKAISUT - KILPAILUVAIHE	65
7.1 Suunnittelualueen analysointi/ erityispiirteet	66
7.2 Suunnitelman lähtökohdat	68
7.3 Rakennuksen liittyminen ympäristöön	71
7.4 Rakennuksen osat ja toiminnot	74
8. OMA ARVIO KILPAILUTYÖN ONNISTUMISESTA	77
9. SUUNNITTELURATKAISUT TARKEMMIN JA KILPAILUN JÄLKEINEN JATKOKEHITYS	81
9.1 Rakennuksen liittyminen ympäristöön	82
9.2 Sisätilat	88
9.2.1 Ensimmäinen kerros	90
9.2.2 Kellarikerros	94
9.2.3 Tornikerrokset	98
9.3 Rakenne	106
10. YHTEENVETO JA LOPPUPÄÄTELMÄT	111
11. SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEON SUUNNITELMA	115
12. LÄHTEET	133
LIITTEET: A1 KILPAILUPLANSSEIEN PIENENNÖKSET	

# 1. JOHDANTO

Sara Hildénin taidemuseon uudisrakennuksesta järjestettiin arkkitehtuurikilpailu syksyllä 2020. Vanha taidemuseorakennus Tampereen Särkänniemessä oli tullut tiensä päähän, eikä enää vastannut tiloiltaan nykyaikaisiin vaatimuksiin. Kilpailu järjestettiin 31.8.2020–2.12.2020 Suomen Arkkitehtiiton kilpailusääntöjen mukaisesti.

Osallistuin kilpailuun työlläni ”Trilogia”, joka jatkokehityksen myötä muotoutui diplomityökseni. Kilpailutehtävänä oli suunnitella käyttötarkoitustaan ilmentävä arkkitehtonisesti korkeatasoinen ratkaisu, joka on toiminnallisilta ratkaisuiltaan taidemuseon käyttötarkoitusta tukeva, sekä teknis-taloudellisesti toimiva kokonaisuus. Lisäksi kestävä kehitys oli otettava huomioon suunnittelussa.

Kilpailuvaiheen jälkeisessä jatkotyöstössä työni ulkoarkkitehtuuri ei juurikaan muuttunut kilpailuvaiheesta, mutta sisätilojen osalta työstin työtäni enemmän eteenpäin. Kilpailuaika oli melko lyhyt näin suuren työn tekemiseen yksin ja jouduin palauttamaan kilpailuvaiheessa melko hiomattoman työn. Tässä diplomityössä kilpailuvaihe onkin käyty melko lyhyesti läpi. Jatkotyöstön ansiosta työni kuitenkin täsmentyi monelta osin muuttumatta kuitenkin kovin paljon alkuperäisen kilpailutyön ideasta. Kilpailun jälkeisen jatkotyöstövaiheen osuudessa kerron tarkemmin suunnitelman ratkaisuihin.

# 2. SUOMEN TAIDEMUSEOIDEN KEHITTÄMINEN

## 2.1 Museoiden tulo Suomeen

Ihmisten uteliaisuus synnytti museotoiminnan. Modernin museon synty katsotaan alkaneen ihmisen halusta tutkia ympäristöään ja tallentaa sitä pala palalta itselleen sekä järjestäen että tulkiten sitä tieteen ja taiteen keinoin. Näiden palasien yhdisteleminen kokoelmiksi ja esittely yleisölle houkuttivat rakentamaan suuria kansallisia monumentteja, jossa kansakuntien saavutuksia esiteltiin ja kansalaisia sivistettiin. (Kinanen 2013, 2.)

1600- luvulla Suomi sai ensimmäiset muinaismuistojaan koskevat lakinsa, mutta museolaitoksen syntyhistoriaan vaikutti myös merkittävästi kansallinen herääminen. Yliopistojen yhteyteen perustetut tutkimus- ja opetuskäyttöön suunnatut kokoelmat olivat Suomen ensimmäisiä museoita. Esineitä ei kerätty pelkästään tutkijoiden ja yliopistojen osakuntien toimesta, vaan myös tavalliset kansalaiset keräsivät esineitä omilta paikkakunniltaan ja toimittivat museoihin. Myöhemmin myös maailmaa kiertävät tiedemiehet, sotilaat ja virkamiehet täydensivät museoiden kokoelmia maailmalta keräämillään esimerkeillä. (Kinanen 2013, 2.)

Vuonna 1888 uudessa Ateneum- rakennuksessa avattiin yleisölle Suomen taideyhdistyksen ja Suomen taideteollisuusyhdistyksen kokoelmat, mitkä muodostivat pohjan maan suurimpien taidekokoelmien ja nykyisen Valtion taidemuseon perustaksi. Myöhemmin Valtion taidemuseon tulivat muodostamaan Sinebryhoffin taidemuseo, Nykytaiteenmuseo Kiasma, Designmuseo sekä Ateneumin taidemuseo. (Kinanen 2013, 3.)

### 2.1.1 Taiteen keräilijät 1900-luvulla

Yksityisten keräilijöiden ja kokoelmien historia on vahvasti kytköksissä suomalaisten taidemuseoiden historiaan. 1800- luvulla yksityiset taiteen keräilijät olivat pääasiassa varakkaita porvareita, virkamieseliittiä, lääkäreitä ja kauppiaita. Myöhemmin 1900- luvulla kaupungistuminen, teollistuminen, sekä elinkeinon monipuolistuminen vaikuttivat keräilijöiden piirin laajenemiseen. Samaan aikaan myös yritysten ensimmäiset kokoelmat syntyivät tehtailijoiden, pankkiirien, rakennuttajien sekä taide- ja antiikkikauppiaiden toimesta, osa perintövaroin ja osa tyhjästä tehdyllä omaisuudella. (Pettersson ym. 2020, 191.)

Suomessa taiteen yksityiset keräilijät olivat pääasiassa miehiä kuten muualla maailmassakin. Sara Hildén ja Maire Gullichsen olivat tästä kuitenkin poikkeuksia. Nämä kaksi naista olivat lähtökohtaisesti lähes vastakkaisista taustoista; Maire Gullichsen oli lähtöisin varakkaasta perheestä ja Sara Hildénillä oli vaatimaton työläistäusta. Hildén käytti kokoelmansa keräämiseen asiantuntijoita, kun taas Gullichsenin on kerrottu antaneen teosten vain hakeutua luokseen ilman niiden aktiivista keräämistä. Molempien kokoelmia varten rakennettiin omat museot; Maire Gullichsenin kokoelmille vuonna 1981 avattu Porin taidemuseo ja Tampereelle vuonna 1979 avattu Sara Hildénin taidemuseo. (Pettersson ym. 2020, 191.)



## 2.2 Tulevaisuuden museot

Museoita on Suomessa sijoitettu paljon vanhoihin rakennuksiin ja toiminta on tällöin ollut rakennuksen ehdoilla. Se on aiheuttanut jossain määrin heikkoa toiminnallisuutta sekä museokokoelmien vaatiman tekniikan sopimattomuutta rakennukseen. Toisaalta museorakennuksissa näkyvät historialliset kerrokset voivat ilahduttaa ja koskettaa kävijää. Tavalliset ihmiset käyvät museoissa pyrkiäkseen sivistämään itseään, virkistäytymään, oppimaan uutta ja löytämään vastauksia. (Haavisto ym. 2008, 38.)

Museorakennuksilta tullaan tulevaisuudessa odottamaan joustavuutta tilasuunnittelultaan. Tulevaisuudessa julkisissa kulttuurirakennuksissa tullaan myös yhä enemmän oleskelemaan. Museon kokoelman ja näyttelyn näkemisen lisäksi, museokauppa ja kahvila ovat tärkeitä tiloja ja ne luovat sivistysrupeaman jälkeen palkitsevan oleskelu- ja kokonaiselämyksen kävijälle. (Haavisto ym. 2008, 40.)

Suomen museoliiton koollekutsumassa verkkopohdinnassa vuonna 2007 yli tuhat Suomen museoammattilaista pohti museoiden tulevaisuutta. Museoiden merkitys koettiin tulevaisuudessa merkittävämmäksi yhteiskunnassa ja tekniikan kehittyminen koettiin sekä haasteena, että myös mahdollisuutena. Museoiden roolin ja käyttäjien epäiltiin myös muuttuvan vähitellen. Museoilla koetaan tulevaisuudessa olevan merkittävä rooli myös kulttuurikasvatuksessa syrjäytymisen ehkäisemisessä. Kulttuurihistoriallisten museoiden kohdalla arvostus kulttuuriympäristöä kohtaan nähtiin lisääntyvän tulevaisuudessa. (Suomen Museoliitto.)

Tulevaisuudessa tärkeiksi asioiksi nousivat myös elämyksellisyys, erikoisteemat ja kiertävät näyttelyt sekä museot erilaisina palvelulaitoksina. Lisäksi juurettomuuden vähentäminen sekä museoiden toimiminen alueellisina kulttuurikeskuksina nähtiin tärkeänä. Museoiden yhdistämistä, esimerkiksi taidemuseoiden ja kulttuurihistoriallisten museoiden kohdalla nähtiin mahdollisuutena. (Suomen Museoliitto.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmä on laatinut museopoliittisen ohjelman, jossa linjataan museoalan keskeisimmät menestystekijät vuoteen 2030. Tärkeimmät arvot tässä ohjelmassa ovat yhteisöllisyys ja vuorovaikutteisuus, luotettavuus ja jatkuvuus, moniäänisyys ja demokratia sekä rohkeus ja ennakkoluulottomuus. Tarkoituksena on avata museoita kaikkien käyttöön ja näin ollen parantaa osallistumismahdollisuuksia vuorovaikutteiseen yhteiskunnassa toimimiseen. Museoiden toiminnan on myös huomioitava kestävä kehitys sekä eettiset periaatteet. Yhdenvertaisuus kulttuuriperinnön saavutettavuudessa on myös huomioitava. Tässä museoilla tulee olemaan vahva rooli. Kulttuurisesti moninaisen yhteiskunnan kehittäminen ja tukeminen kuuluvat siihen tärkeänä osana. Museoiden rooli mahdollistajina tarkoittaa sitä, että ne ovat valmiita muutokseen, elävät ajassa ja osallistuvat ihmisen hyvän tulevaisuuden rakentamiseen. Niiden rooli luovina, kokeilevina ja riskejä ottavina organisaatioina on tärkeää. (Mattila, 2018, .8,12.)

### 3. TAIDEMUSEOITA MAAILMALLA

### 3.1 Esimerkkikohteita maailman taidemuseoista

Tässä osiossa esitellään kolme erilaista taidemuseota maailmalta. Kohteita yhdistää selkeä taidemuseoksi tulkittava ulkoarkkitehtuuri, mielenkiintoiset ja yllättävät massat sekä sisätilojen valkoisten pintojen hallitsevuus. Lisäksi kohteissa oli hyödynnetty taitavasti luonnonvalo sekä keinovalo ja niillä oli leikitelty museoiden sisätiloissa. Sisätilat olivat avaria ja ulkoarkkitehtuuriansa kuvastavia.

Kohteiksi valikoituivat mielenkiintoisten muotokieliensä vuoksi Denver Art Museum (Studio Libeskind, Denver, Colorado, USA, 2006), The Museo Soumaya (Fernando Romero, Mexico City, Mexico, 1994) ja Louvre-Abu Dhabi (Jean Nouvel, Abu Dhabi, United Arab Emirates). Jokaisesta kohteesta on kuva ulkopuolelta ja sisätilasta. Museoita on arvioitu valokuvien ja arkkitehtipiirustusten perusteella.

#### 3.1.1 Denver Art Museum, Denver, Colorado, USA

Denver Art Museum on rakennettu suorakulmaisen ruutukaavan mukaiselle korttelialueelle, jossa suurin osa muista rakennuksista on suunnattu ruutukaavan mukaisesti. Taidemuseo rikkoo kuitenkin tätä järjestelmällistä rakentamista suuntautuen massallaan ruutukaavan ulkopuolisiin suuntiin. Vieressä sijaitseva parkkihalli on myös suunnattu ruutukaavasta poikkeavalla tavalla. Yhdessä ne muodostavatkin mielenkiintoisen poikkeavuuden kaupunkitilaan.

Museon ulkoarkkitehtuuri on varsin moniulotteista. Se on jo itsessään kuin taideteos. Pintamateriaaleiltaan yksinkertainen rakennus saa mielenkiintonsa monen muotoisten massojen sommittelun tuloksena. Sisätiloissa näkyy ulkoarkkitehtuurin monimuotoisuus. Pienet yksityiskohdat, kuten vinot oviaukot, ilmentävät ulkoarkkitehtuurin tapaan koordinaatiston ulkopuolelle meneviä suuntia muotokielessä.

Pohjaratkaisultaan taidemuseo herättää sekavan vaikutelman tilojen monimuotoisuuden vuoksi. Näyttelykierto ei välttämättä ole selkeä käyttäjän kannalta ajateltuna. Näyttelytilat ovat kuitenkin vaihtelevia ja itsessään osallistuvat teosten esittelyyn mielenkiintoisella tavalla. Vinoja seiniä on hyödynnetty teosten asettelussa onnistuneesti. Liikennetilojen paksut kaiteet toimivat myös samalla osana näyttelyä, sillä niiden vinoille yläpinnoille on laitettu tekstejä helposti luettavaksi. Lisäksi liikennetilat ovat muutenkin osana näyttelyitä, jolloin pelkän liikennetilän osuus rakennuksesta pysyy tehokkaana.

Liikennetiloissa on leikitelty luonnonvalon, keinovalon ja arkkitehtuurin runsaudella. Epäsymmetriaan luo kontrastia osassa näyttelytiloja oleva valaisinten asettelu. Katon kohdevalaisimet kulkevat tasajoin aseteltuja kiskoja pitkin. Nämä kohdevalaisimet saadaan suunnattua monella tapaa teoksien kannalta ihanteellisesti. Lisäksi museossa on kiinteitä pyöreitä valaisimia, osa jopa pystysuorilla pinnoilla liikennetilojen kaiteilla, mikä tukee museon hämmäntäviä ja yllätyksellisiä ratkaisuja. Lisäksi valaistuksella on onnistuneesti korostettu rakennuksen mielenkiintoista muotokieltä.

Sisätilojen korkeudet vaihtelevat siten, että korkeimmat tilat ovat jopa koko rakennuksen korkuisia. Ensimmäisessä kerroksessa on pääasiassa yleisötiloja mutta myös erikoisnäyttelytiloja. Maanalaisessa kerroksessa on esimerkiksi auditorio ja tekniikkatila. Toisessa kerroksessa on pysyvien näyttelyiden tiloja ja lisäksi erikoisnäyttelyille varattuja tiloja. Ylemmissä kerroksissa on pääosin pysyvien näyttelyiden tiloja.

Osa rakennuksen näyttelytiloista on kuitenkin hillitympiä suorine seinineen ja symmetrisine alakattojakoineen. Museo mahdollistaa siis hyvin monipuolisten taideteosten esittelyä ja on rakennuksena itsessään taidekokemus. Pinnat ovat pääosin valkoisia niin näyttelytiloissa kuin liikennetiloissakin. Tämän ansiosta taideteokset erottuvat rakennuksen monimutkaisista muodoista.



Kuva 1. Denver Art Museum kadulta katsottuna. (Saturnism)



Kuva 2. Denver Art Museumin sisätiloja. (Silverman)

### 3.1.2 The Museo Soumaya, Mexico City, Mexico

Taidemuseo on rakennettu suuren tien päätepuoleksi siten, että tie jakaantuu museon kohdalla kahteen suuntaan risteäväksi. Se näkyy siis jo melko kaukaa sijaintinsa ja näyttävän ulkoarkkitehtuurinsa vuoksi. Ympäröivissä rakennuksissa on monia eri muotokieliä, mutta taidemuseo erottuu kuitenkin niistä huomattavasti modernimmalla kaarevalla arkkitehtuurilla. Suomumainen yksiaineinen pintamateriaali toimii rakennuksessa tuoden sen käyttötarkoituksen hyvin esiin.

Sisätiloissa on pääosin yksinkertaisia, luonnollisia ja epäsymmetrisiä kaarimuotoja kuten ulkoarkkitehtuurissa ja sen sydämessä ylimmässä kerroksessa näkyy rakenneratkaisu yhdistettynä näyttävään keinovalon ja luonnonvalon yhdistelmään. Suuri valoaukko katossa toimii suuren salin keskellä upeasti. Rakenteen ohuista teräsosista tulee jollain tapaa mieleen ruodot, pinnan ollessa suomumainen. Kaarevat muodot sopivat parhaiten patsaiden esittelyyn ja ripustettavia teoksia museossa vaikuttaakin olevan vähäisesti.

Suuret luiskat kiertävät rakennuksen sisätiloja ulkokaarella, mikä selkeyttää näyttelykiertoa. Ne vievät kuitenkin melko paljon pinta- alaa rakennuksessa pelkkänä liikennetilana. Toisaalta ne mahdollistavat esteettömän kulun näyttelytiloihin helposti. Hissit ja poistumisportaat on kerätty yhteen tiiviseen ryhmään, rakennuksen keskivaiheille.

Ensimmäisessä kerroksessa on yleisötiloja ja auditorio. Näyttelytilat ovat ylemmissä kerroksissa. Osa näyttelyteoksista on aseteltu yllättäviin paikkoihin, kuten keskelle suuria rappuja sekä kaarevien seinäpintojen korkeisiin kohtiin. Suuret näyttelysalit ovat melkein liian täynnä patsaita liikennetilojen ollessa valtavia avoimia tiloja. Tästä herää vaikutelma liian vähäisestä näyttelytilojen määrästä suhteessa liikennetilojen pinta-alaan. Rakennuksesta löytyy myös suoria seinäpintoja. Museossa on sekä mustia, että valkoisia pystysuoria seinäkkeitä, joihin teokset on ripustettu.



Kuva 3. The Museo Soumaya. (McGrath)



Kuva 4. The Museo Soumaya sisältä. (Neesam)

### 3.1.3 Louvre- Abu Dhabi, United Arab Emirates

Louvre- Abu Dhabi on rakennettu Saadiyat Islandille Abu Dhabiin. Se sijaitsee saaren rannikkoalueella ja sitä ympäröivät vesiaiheiset allasrakennelmat sekä vehreä puisto. Rakennuksen ulkoarkkitehtuurin näyttävin elementti on suuri kupolikatto. Se muodostuu verkkomaisesta rakenteesta, mistä valo pääsee läpi kattorakenteen sisätiloihin.

Sisätilojen muotokieli eroaa ulkoarkkitehtuurista huomattavasti. Näyttelytilat ovat pääasiassa suorakulmaisia ja kattokupoli jääkin melko erilliseksi aiheeksi sisätiloihin verrattuna. Katosta sirottu valo luo mielenkiintoa näyttelyrakennusten välitiloihin häittäamatta kuitenkaan näyttelyteoksia, mitkä sijoittuvat pääasiassa suorakulmaisten rakennusten sisään. Taidemuseo on itsessään jo taideteos.

Ympäröivät vesialtaat tulevat osaksi rakennuksen sisätilojen välitiloja ja luovat sille kelluvan vaikutelman. Rakennus pääsee oikeuksiinsa erityisesti pimeään aikaan, kun kattokupolin verkkomaisesta rakenteesta sirottuu valo upeasti. Lisäksi rannassa sijaitseva rakennus pääsee hohtamaan merta vasten ilman että muiden rakennusten valaistus sitä häiritsisi.

Pohjaratkaisultaan museo vaikuttaa pirstaleiselta ja labyrinttimäisen sekavalta. Rakennus kokonaisuutena tuo mieleen pienen kaupungin. Museossa on kaksi kerrosta ja näyttelytilat ovat pääosin suorakulmaisten eri kokoisten rakennusosien sisässä. Näyttelykiertoon selkeyttä tuo kuitenkin kiertävä ratkaisu, mikä ohjaa ulkokierron kautta näyttelytilojen ytimeen. Kaareva kupu ei ole vesitiivis, joten näyttelyrakennusten välitiloissa ei teoksia voida säilyttää. Osa näyttelyrakennuksista on kuvun ulkopuolella, jolloin niihin saadaan kattoikkunoiden kautta luonnonvaloa. Näyttelysalien valaisimet luovat kattokupolin tapaan verkkomaisen vaikutelman mutta ovat kuitenkin suorakulmaisia ja hillitympiä. Valaistuksen suunnan kohdentamisen mahdollisuutta ei näyttelytiloissa ole havaittavissa.



Kuva 5. Louvre- Abu Dhabi. (Jorby)



Kuva 6. Louvre - Abu Dhabi sisältä. (Scottgun)

## 4. ARKKITEHTUURIKILPAILU

#### 4.1 Taustaa

Särkänniemen alueella nykyisin sijaitseva Sara Hildénin taidemuseo on kärsinyt ongelmallisista tilaratkaisuista ja tilanpuutteesta jo pitkään, sillä Tampereen kaupunki on yrittänyt etsiä ratkaisua näihin jo vuodesta 2011 lähtien. Nykyinen taidemuseo on avattu vuonna 1979 ja sen on suunnitellut tamperelainen Pekka Ilveskosken arkkitehtitoimisto. Näyttelytoiminnan kehittämiseen ei ole riittävästi tilaa nykyisessä rakennuksessa. Rakennus on myös jo huonossa kunnossa ja vaatii korjausta. Tampereen kaupunki perustelee Finlaysonin aluetta Sara Hildénin taidemuseon uudeksi rakennuspaikaksi keskustan elinvoimaisuutta lisäävänä tekijänä. Lisäksi alue voisi tukea Tampereen hakemusta Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026. Finlaysonin aluetta on myös kehitetty kulttuurin, vapaa-ajan ja työpaikkojen keskittymäksi, minkä vuoksi uusi taidemuseo istuisi paikkaan hyvin. Vuosittainen kävijämäärä Sara Hildénin taidemuseossa on noin 40 000- 100 000 kävijää. (Aamulehti 26.9.2019.)

31.8.2020 julkaistun kilpailuohjelman mukaan Sara Hildénin taidemuseon suunnittelukilpailun järjestäjänä toimii keskinäinen työeläkeyhtiö Varma, Sara Hildénin Säätiö ja Tampereen kaupunki. Kilpailu on kansainvälinen ja se järjestetään yhteistyössä Suomen Arkkitehtiliiton kanssa noudattaen liiton kilpailusääntöjä. Suomalaisen ja kansainvälisen modernin ja nykytaiteen kokoelmia, sekä kotimaisen ja kansainvälisen taiteen vaihtuvia näyttelyitä esittelevän museon uudisrakennus suunnitellaan osaksi historiallista ympäristöä ja korttelirakennetta. (Kilpailuohjelma 2020, 5.)



#### 4.2 Kilpailualue

Kilpailualue sijaitsee Tampereen keskustassa, Finlaysonin alueella Tammerkosken ympäristössä. Tampereen identiteettiin vahvasti kuuluva vanha teollisuusalue luonnonmaiseman ympäröimänä muodostaa perustan kehittyvälle kaupunkikeskustalle ja uuden museon sijainti tässä hyvin hoidetussa kuapunkiympäristössä on tärkeässä osassa vaikuttamassa Tampereen ja Pirkanmaan valintaa Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026. Uuden Sara Hildénin taidemuseon toivotaan vahvistavan Finlaysonin alueen kulttuuritoimintojen, vapaa-ajan toimintojen ja työpaikkojen keskittymän houkuttelevuutta. Lisäksi alue kehittää Särkänniemen ja Keskustorin välistä matkailu- ja palvelualan vyöhykettä. (Kilpailuohjelma 2020, 17.)

Keskustan jalankulun ja pyöräilyn pää- ja aluereitit kulkevat kilpailualueen läpi ja uudisrakennuksen toivotaankin tuovan katutilaan elävyyttä aktiivista kaupunkiympäristöä täydentäen. Se tulee olemaan osa Kuninkaankadun kävelykadun jatketta kehittäen urbaania kävelykselia. Kilpailualueen keskeinen sijainti entisen tehtaan pääkonttorin ja tehtaan omistajan asuinrakennuksena toimineen palatsin väliin sijaitsee hierarkkisesti erittäin keskeisellä paikalla. Kilpailualue sijaitsee myös nykyisinkin Finlaysonin toisen päälähestymissuunnan alueella ja lisäksi samalla paikalla on ollut aikaisemmin tehdasalueen läntinen pääportti. (Kilpailuohjelma 2020, 17.)

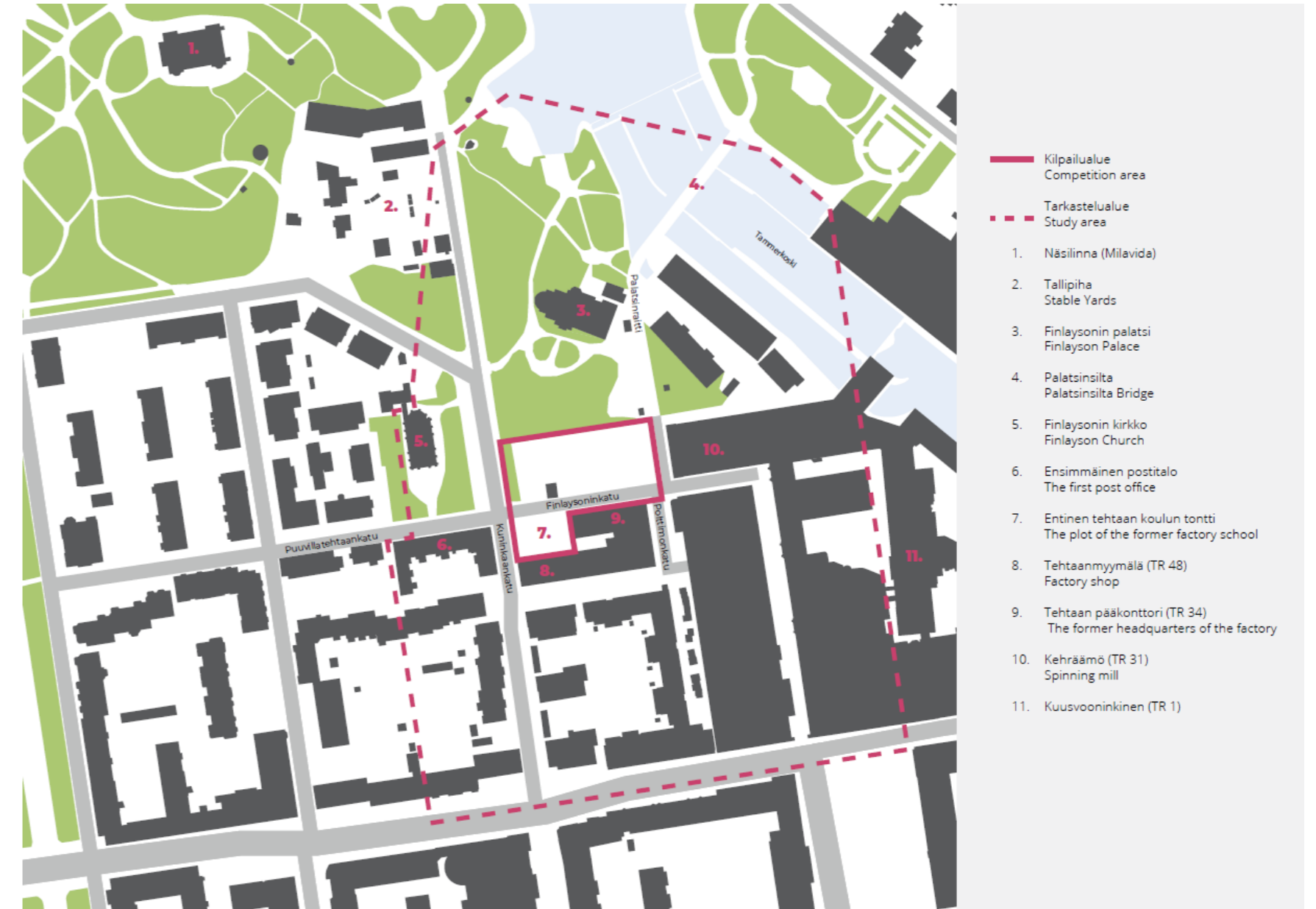
#### 4.3 Suunnitteluohjeet

Kilpailulla pyritään saavuttamaan teknis-taloudellisesti toteuttamiskelpoinen suunnitelma, joka on alueen kaupunkirakenteellisia ja rakennustaiteellisia arvoja kunnioittava sekä korkeatasoinen ja vaikuttava arkkitehtuurinen kokonaisuus. Museon toiminnallisten ja teknisten tarpeiden huomioiminen toivotaan sovitettavan ansiokkaasti rakennukseen. Uudelta museorakennukselta toivotaan lisäksi entistä parempaa näyttelytoiminnan mahdollistamista ja yleisötyötä sekä sen toivotaan vahvistavan museon vetovoimaa ja tunnettavuutta. Museoarkkitehtuurin tulee olla vaikuttavaa ja tuovan ilmi rakennuksen käyttötarkoituksen taidemuseona. (Kilpailuohjelma 2020, 7.)

#### 4.3.1 Rakennuspaikka

Ympäröivän rakennetun ympäristön ja viherympäristön huomioiminen rakentamisen mittakaavassa ja massoittelussa on tärkeää. Ympäröivien rakennusten katujulkisivut ovat suojeltuja eikä niihin tule esittää rakenteellisia muutoksia. Kilpailun myötä asemakaava tulee tarkentumaan, joten nykyisiä asemakaavamääräyksiä lukuun ottamatta suojelumääräyksiä ei tarvitse noudattaa. Finlaysonin palatsin ja entisen tehtaan pääkonttorin välinen näkymälinja tulee huomioida suunnittelussa. (Kilpailuohjelma 2020, 30-31.)

Rakennuspaikalla on täyttömaakerros kalliopinnan päällä vaihtelevin korkeuksin. Tontin itäreunassa kalliopinta on lähimpänä maanpintaa. Lisäksi suunnittelussa on otettava huomioon alueelle esitetty maanalaisen rakentamisen suojavyöhyke. Laajamittaista kellarikerrosten rakentamista ei suositella taloudellisen toteutettavuuden vuoksi, koska viereisen tontin Finlaysonin kirkon perustukset eivät kestä alenevaa pohjavedenpintaa ja tämän vuoksi kellarikerrokset tuleekin rakentaa vesipaine-eristettynä mikäli ne ovat sitä alempana. (Kilpailuohjelma 2020, 32.)



Kuva 7. Kilpailualue. (Kilpailuohjelma, 4)

#### 4.3.2 Näyttelytilat

Tilojen suunnittelussa toivotaan elävää ja toiminnallista kokonaisuutta, joka toimii myös osallistavana kohtauspaiikkana. Taiteen esittäminen on kuitenkin rakennuksen päätarkoitus, mutta siellä tulisi voida järjestää myös erilaisia kohtaamisia ja tapahtumia. Näyttelytilojen tulee mahdollistaa erilliset näyttelytilat vaihtuville näyttelyille; pääpaino kokoelmalla on maalauksissa, piirustuksissa, veistoksissa, grafiikassa sekä installaatioissa. Lisäksi tilojen tulee toimia myös nykytaiteen moninaisimmissakin esitysmuodoissa. Näyttelytilojen lisäksi tärkeässä osassa ovat museotekniset tilat, henkilöstötilat, lastaustilat sekä monipuoliset yleisö- ja taidekasvatustyötilat. Kilpailuohjelman tilaohjelmaa tulee noudattaa suunnittelussa. (Kilpailuohjelma 2020, 33.)

Näyttelytiloissa esitettävän taiteen on päästävä oikeuksiinsa ja näyttelykierron toimittava selkeästi ja loogisesti tilasta toiseen. Talotekniikalle on huomioitava riittävät tilavaraukset museon tarvitsemien haastavien sisäilmaolosuhteiden toteuttamiseksi ja välipohjien kantavuudet tulee olla riittäviä raskaiden taideteoksen vuoksi. Yhtenä suunnittelussa ratkaistavana asiana on myös syrjään siirrettävät

jakoseinät uudella innovatiivisella ratkaisulla suurimmissa näyttelytiloissa. Näyttelytilojen tulee olla esteettömiä ja mahdollistettava kattoon asti ulottuvat teoskiinnitykset seiniin. Tilakorkeuksien tulee olla myös vaihtelevia. Seinien tulisi olla suoria ehyitä pintoja, jotta teokset saadaan niihin helposti kiinnitettyä. Ripustusseinien korkeudeksi kilpailuohjelma määrittää 4m, mutta vähintään yhden näyttelytilan tulee olla tätä korkeampi, noin 6-8 metriä. (Kilpailuohjelma 2020, 34.)

Valaistuksella on myös tärkeä rooli näyttelytilojen suunniteltaessa; tulee välttää suoraa luonnonvaloa ja tilojen valaistuksen tulee olla muunneltavissa mahdollisimman hyvin. Lisäksi yhden näyttelytiloista tulee toimia muunneltavana mediatilana, johon ei saisi tulla suoraa eikä epäsuoraa luonnonvaloa lainkaan. Teknisten ratkaisujen ja varusteiden tulee olla sijoitettu mahdollisimman huomaamattomasti ja niiden tulee tukea näyttelyiden vaivatonta asennusta ja purkamista sekä olla mahdollisimman hyvin muunneltavia tiloja tukevia. (Kilpailuohjelma 2020, 35.)

#### 4.3.3 Yleisöpalvelu- ja henkilöstötilat

Aulassa tulee sijaita asiakaspalvelupisteen ja lipunmyynnin lisäksi tilat museokaupalle, vaatesäilytykselle sekä wc:lle. Yleisö- WC:t tulee olla lisäksi jokaisessa näyttelykerroksessa. Aulan koko tulee määritellä siten, että sinne mahtuu vähintään 50 henkeä kerrallaan. Sen yhteydessä tulee sijaita myös kahvilan ja monitoimitilan. Nämä tilat toivotaan olevan myös yhdistettävissä tarvittaessa suuremmaksi tilaksi. Museopedagogisen tilan tulee olla myös aulan lähetyillä. Yleisötilojen tulee noudattaa esteettömyysmääräyksiä. Taideteoksien, kuten veistosten sijoittaminen aulaan tulee olla myös mahdollista. (Kilpailuohjelma 2020, 36.)

Museon vaatimia henkilöstötiloja ovat mm. sosiaalityötilat ja muunneltavat työtilat. Lisäksi asiakaspalvelun taustatyötilan ja kopiointitilan tulisi sijaita asiakaspalvelupisteen läheisyydessä. Museossa työskentelee vaihteleva määrä eri työntekijöitä museoteknisestä henkilökunnasta vaihtuviin taiteilijoihin ja museon yleisöpalveluiden henkilökuntaan. Näyttelyiden vaihdon aikana, mikä kestää noin 1-3 viikkoa, henkilökuntaa on eniten. Hallinnon, toimiston ja käsikirjaston sijoittuminen muualle rajaa niiden suunnittelun pois kilpailusta. (Kilpailuohjelma 2020, 37.)

#### 4.3.4 Lastaus- ja museotekniset tilat

Taidekuljetusrekka tuo museoon taidemateriaalia. Se on tärkeä saada mahtumaan rakennuksen sisään lastauksen ajaksi ja toivottavaa on, että lastaustila olisi suljettava. Tilan ei kuitenkaan tarvitse olla välttämättä lämmintä tilaa. Lisäksi mitoituksessa on huomioitava trukin liikkuminen rekan vieressä lastaustilan alatasolla. Suurimmat teokset voidaan myös toimittaa museoon julkisivuaukotuksessa huomioitujen suurten avattavien ikkunoiden tai ovien kautta. Tämä ei kuitenkaan ole välttämätöntä ratkaista kilpailuajankana. (Kilpailuohjelma 2020, 38.)

Lastaustilasta tulee olla hyvät yhteydet pakkaus- ja tasaantumistilaan, joissa pyritään pitämään samoja museaalisia olosuhteita kuin näyttelytiloissa. Sen yhteydessä sijaitsee myös pakkausmateriaalivarasto sekä henkilönostimen vaatimat säilytys- ja latauspisteet. Suurikokoisten teosten liikuttaminen ja säilytys tulee erityisesti huomioida tilojen suunniteltaessa. Pakkaustilan läheisyyteen tulee sijoittaa tilaohjelman mukaan teossäilytys- ja valmistelutilat, joissa osa teoksista kuuluu taidehistorian merkkiteoksiin ja ovat vain asiantuntijoille ja tutkijoille nähtävillä. Tilassa valmistellaan myös näyttelyteoksia ja säilytetään lainaksi lähteviä ja palautuvien kokoelmien teoksia. Teosten valmistelutiloihin kuuluu myös versta, jonka tuleekin sijaita lastauslaiturin lähellä, tai muuten helposti saavutettavissa. Museoteknisten tilojen yhteydessä on oltava myös monitoimityötila, jossa tehdään siistejä teknisiä töitä. (Kilpailuohjelma 2020, 39.)

#### 4.3.5 Ulkotilat ja maanalaisen pysäköintilaitoksen sisäänkäynti

Suunnitteluvaiheessa tulee huomioida myös maanalaisen pysäköintilaitoksen Kunkun parkin sisäänkäynnin sijoittaminen joko museorakennuksen yhteyteen tai siitä erilliseksi rakenteeksi. Sekä Finlaysoninkadun pohjois-että eteläpuoli ovat mahdollisia sijoituspaikkoja. Rakennelman tulee sisältää yksi osastoitu poistumisporras, ilmanvaihtokuilu sekä kaksi hissiä. (Kilpailuohjelma 2020, 40.)

Museorakennuksen ja museon ulkotilojen suhde Wilhelm von Nottbeckin historialliseen puistoon tulisi myös ratkaista kilpailutyössä, mutta puistoaluetta ei kuitenkaan kuulu suunnitella kilpailun puitteissa. Puiston eteläosaan voidaan sijoittaa tarvittaessa muutamia museon taideteoksia tai puutarhataiteellisia kokonaisuuksia rajatusti. Erityisen tärkeää on huomioida puiston hyväkuntoiset arvopuustot museorakennuksen kellarirakenteiden ja museorakennuksen ulkotilojen sijoittamisen suhteen. Lisäksi Finlaysoninkadun katupuuston säilyttämistä pidetään tärkeänä ja niiden tarvitsemat etäisyydet tuleviin rakennuksiin tulee huomioida. (Kilpailuohjelma 2020, 41.)

#### 4.3.6 Liikenneverkko, huoltoajo ja pysäköinti

Uusilla liikennejärjestelyillä pyritään tukemaan eri kulkumuotojen yhdenvertaista katutilan jakamista (shared space) sekä hitaan liikkumisen ja kävelykaupungin periaatetta. Finlaysoninkatu on kuitenkin jatkossakin tarkoitus säilyttää ajoyhteytenä palvelemissa myös suuria ajoneuvoja. (Kilpailuohjelma 2020, 42.) Tarkoituksena on kuitenkin kehittää Finlaysonin aluetta hitaan liikkumisen alueeksi, jossa liikkuminen tapahtuu jalankulkijan ehdoilla (Kilpailuohjelma 2020, 44).

Taidekuljetusrekan tarvitsema kääntymisalue tulee huomioida lastausalueen suunnittelussa. Tämän vuoksi kilpailuohjelman liitteenä on alueen ajouratarkastelu mitoitusajoneuvolla. Huoltoliikenteen voi toteuttaa osittain maan alta, mutta taidekuljetusten hoitaminen on toteuduttava katutasosta. Muu liikenne tulee ottaa huomioon huoltoliikenteen suunnittelussa. (Kilpailuohjelma 2020, 45.)

Pysäköintiä ei tarvitse suunnitella kilpailuohjelman mukaan, sillä se ratkaistaan lähialueilla jo oleviin sekä suunnitteilla oleviin pysäköintilaitoksiin, kuten Kunkun parkkiin. Saatto- ja taksiliikennejärjestelyt tulee kuitenkin esittää sekä taidemuseon tarvitsemat pelastusreitit ja -yhteydet. Pyöräpaikkoja taidemuseon alueelle vaaditaan 40 ja ne tulee esittää kilpailutyössä. (Kilpailuohjelma 2020, 46.)

**Sara Hildénin taidemuseon arkkitehtuurikilpailu - Tilaohjelma**  
**Architectural Competition for the Sara Hildén Art Museum - Room programme**

Tila Facilities	Tilaohjelma Room programme m <sup>2</sup>	Suunnittelussa huomioitava lisäksi Other matters to be observed in the design work
<b>Näyttelytilat / Exhibition facilities</b>	<b>2500</b>	
Näyttelytilat / Exhibition facilities	2500	<i>Tarkeimmat suunnitteluohjeet kilpailuohjelmassa. See competition programme for more detailed description.</i>
<b>Yleisöpalvelutilat / Public services facilities</b>	<b>562</b>	
Aula / Foyer	200	<i>Enimmillään noin 50 henkilöä kerralla, asiakaspalvelupiste ja lipunmyynti, museokauppa, vaatesäilytys Maximum 50 persons at a time, customer service point and ticket sales, museum shop, cloakroom</i>
Yleisö-wc / Public toilets	40	<i>Hajautettu siten, että jokaisessa kerroksessa on yleisö-wc Decentralised so that there are public toilets on each floor</i>
Esteetön wc-tila / Accessible toilet	6	
Kahvila / Café	60	
Keittiötilat; kahvilan jakelukeittiö Kitchen facilities; distribution kitchen of the café	30	
Keittiöhenkilökunnan sosiaalitytöt Social facilities of the staff	6	<i>Noin 3 henkilöä, 2 m<sup>2</sup> Approx. 3 persons 2 m<sup>2</sup></i>
Monitoimitila sekä kokoustila Multi-functional space and meeting space	100	<i>Kokoustila noin 25 m<sup>2</sup> Meeting space approx. 25 m<sup>2</sup></i>
Museokaupan varasto Storage of the museum shop	20	
Tuoli- ja pöytävarasto / Chair and table storage	30	
Työpajatilat ja tarvikkevarasto Workshop and storage	70	<i>Noin 25 henkilöä Approx. 25 persons</i>
<b>Henkilöstötilat / Personnel facilities</b>	<b>66</b>	
		<i>Näyttelyvalvojat 10-16 hlö ja infopisteen työntekijät 2-4 hlö. Museum attendants 10-16 persons and information point workers 2-4</i>
Asiakaspalvelun taustatyötila Customer service back room	8	
Kopiointitila / Copy room	4	
Taukotila (keittiö) / Break room (kitchen)	30	
Sosiaalitytöt / Social facilities	24	<i>Yhteensä 12-18 hlö; kaksi erillistä puhuhuonetta (pukeutuminen, peseytyminen, vaatteiden ja tavaroiden säilytys) 12-18 persons in total; two separate dressing rooms (dressing, washing, cloakroom, and item storage)</i>
<b>Lastaus- ja lataus-tilat / Loading space</b>	<b>150</b>	
Lastaus- ja lataus-tilat Loading space and platform	150	<i>Tarkeimmat suunnitteluohjeet kilpailuohjelmassa. See competition programme for more detailed description.</i>
<b>Museotekniset tilat / Museum technical facilities</b>	<b>650</b>	
Pakkaus- ja tasaantumistila Packing and settling room	150	<i>Sisältää pakkauksimateriaalivaraston Includes a packing material storage</i>
Teossäilytys- ja valmistelutila Artwork storage and preparation room	300	
Konservointi- ja tutkimuhuone Conservation and examination room	60	
Verstaas / Workshop	80	
Verstaan materiaalivarasto Material storage of the workshop	20	
Monitoimitilatyötila / Multi-functional working space	40	
<b>Huoltotilat / Maintenance and service facilities</b>	<b>50</b>	
Siivouskeskus / Cleaning centre	15	
Siivoustilat yhteensä / Cleaning facilities	15	<i>Siivoustilat joka kerroksessa / Cleaning facilities on each floor</i>
Jätevarasto / Waste storage	20	
<b>Tilaohjelman mukaiset tilat yhteensä (m<sup>2</sup>) Facilities in accordance with the room programme in total (m<sup>2</sup>)</b>	<b>3978</b>	

Kuva8. Tilaohjelma (Kilpailuohjelman liite)

## 5. FINLAYSONIN ALUE

### 5.1 Finlaysonin alueen historia

Finlaysonin historia ulottuu aina 1820- luvulle saakka. Skotlantilainen James Finlayson perusti konepajan Tammerkosken rannalle vuonna 1820 ja koneiden käyttö aloitettiin puuvillan kehuulla vuonna 1828. Tämän jälkeen alue laajeni käsittäen tehtaiden lisäksi myös Amurin kaupunginosaan rakennetut työläisasunnot sekä tehtaankirkon. Yksi merkittävimmistä asioista alueen historiassa oli ensimmäisen sähkövalaistuksen käyttöönotto Plevnassa ensimmäisenä Pohjoismaissa vuonna 1882. (Ingman-Toivonen ym. 2019, 14.)

Finlaysonin toiminta jatkui 1905 vuoden suurlakon, ensimmäisen maailmansodan aiheuttaman puuvilla- ja elintarvikepulan sekä sisällissodan tehdastoiminnan pysähtymisen ja vuoden 1940 tehtaiden pommitusten jälkeen aina 1980-1990 luvun taitteeseen, jolloin tehtaankirkon toiminta pääosin loppui. Tämän jälkeen tehdasalue on peruskorjattu ja restauroitu ja vanha tehdasalue toimii työpaikkana vuonna 2018 noin 3000 ihmiselle sadalla eri työnantajalla. (Ingman-Toivonen ym. 2019, 14.)

### 5.2 Kulttuurihistoriallisen ympäristön erityispiirteet suunnittelualueen läheisyydessä

Suunnittelualueen länsipuoli osuu vanhan Puuvillatehtaankadun portin kohdalle. Se toimi aikaisemmin tehtaankäytävänä sekä tehtaankäytävällä tavaraliikenteelle, että työläisille. Alunperin puurakenteinen portti vaihdettiin myöhemmin rautaportiksi. Vuonna 1984 valmistui uusi portinvartijan koppi sekä sähköaita. Mamselli Hydenin koulurakennus purettiin pääkonttorin vierestä portin uudistuksen yhteydessä. (Ingman-Toivonen 2019, 212.)

Suunnittelualueen rajaavat Finlaysoninkatu, Näsilinnankatu, Polttimonkatu, Kuninkaankatu ja Wilhelm Von Nottbeckin puisto. Suunnittelualue on nykyisellään parkkipaikka. Finlaysoninkadun katupuusto käsittää vanhoja puistolehmuksia, jotka ovat asemakaavassa määrätty säilytettäväksi historiallisesti arvokkaina puina. (Kilpailuohjelma 2020, 42.)



### 5.2.1 Suunnittelualan lähirakennukset

Asemakaavalla suojeltuja rakennuksia suunnittelualan ympärillä ovat tehtaan pääkonttorirakennus TR34, Finlaysonin tehtaanmyymälä TR48, kehräämö eli puutarhatehdas TR31 ja Finlaysonin palatsi. Lisäksi Plevnan entisen kutomon TR10 katujulkisivut ovat suojeltuja. Asuinrakennuksena toimiva entinen postitalo, sekä Finlaysonin kirkko ovat myös suojeltuja rakennuksia. (Kilpailuohjelma 2020, 31.)

Kilpailualan kautta kulkee toinen päälähestymissuunta Finlaysonin alueelle. Tehtaan pääkonttorin ja tehtaan omistajan asuinrakennuksena toimineen Finlaysonin palatsin pääjulkisivut suuntautuvat kohti kilpailualueita joka jää näiden kahden rakennuksen väliin. Kilpailualue sijaitsee siis hyvin keskeisellä paikalla. (Kilpailuohjelma 2020, 17.)

Entinen tehtaan pääkonttori TR34 on vuonna 1895 arkkitehti Lambert Petterssonin suunnittelema ja vuonna 1999 Arkkitehtikonttori Petri Pussinen Oy:n peruskorjaama punatiilinen rakennus kilpailualan eteläpuolella. Se toimii nykyisin toimistotilana. (Ingman-Toivonen 2019, 208) Pääkonttorin aukotus, koristelu ja tornit muistuttavat tiiligotiikasta. Aukkojen tiiliprofilointi ja ornamenttiikka on runsasta. (Kilpailuohjelma 2020, 23.)

Suunnittelualan pohjoispuolella Wilhelm Von Nottbeckin puistossa sijaitsee vuonna 1899 Lambert Pettersonin suunnittelema uusrenessanssin tyyliä edustava Finlaysonin palatsi. Palatsi on peruskorjattu vuonna 2002. Viereinen Polttimonkatu on saanut nimensä Finlaysonin palatsin tilalla aikaisemmin olleen kruunun viinanpolttimorakennuksen mukaan.

James Finlayson, joka tunnetaan tehtaan perustajana, korjautti polttimorakennuksen asunnokseen ja hänen jälkeensä siinä asui patruuna Wilhelm von Nottbeck. Vuonna 1899 Wilhelm von Nottbeckin poika Alexander von Nottbeck rakennutti nykyisen palatsin asunnokseen. Lisäksi se on toiminut yhtiön toimitusjohtajan virka-asuntona aina 1970-luvulle saakka. Tämän jälkeen palatsi oli käytössä tehtaan edustustilana ja viimeisimpänä 1990-luvun alkupuolelta lähtien palatsi on ollut ravintolakäytössä. (Ingman-Toivonen 2019, 216-217.)

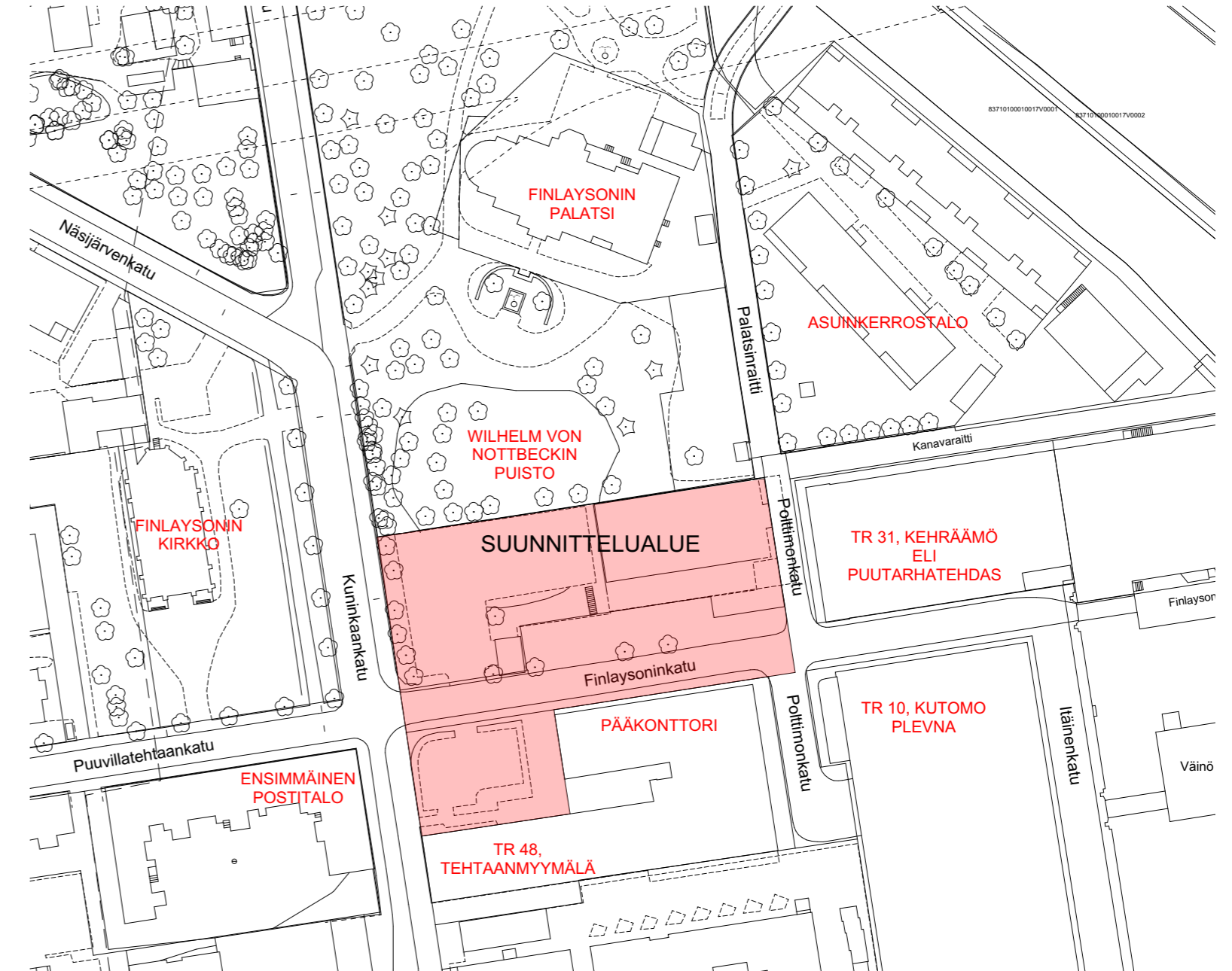
Finlaysonin TR31 Kehräämö Puutarhatehdas on arkkitehti Georg Schreckin 1891 suunnittelema ja vuonna 1998 Arkkitehtitoimisto Stenvall-Timola-Varhi Oy:n peruskorjaama rakennus Finlaysonin palatsin puutarhan vieressä. 1920-luvulla puutarhatehdasta korotettiin yhdellä kerroksella. Punatiilisessä rakennuksessa on nykyään pääasiassa toimistotiloja. (Ingman-Toivonen 2019, 200-201.)

Suunnittelualan kaakkoiskulmaan jää TR10 Kutomo Plevna-rakennus vuodelta 1877, jonka on suunnitellut arkkitehdit George Cunliffe ja Frans Ludvig Clonius. Vuosina 1973-74 rakennuksen sahakatto on muutettu loivaksi harjakatoksi ja rakennus on peruskorjattu vuonna 1999 Arkkitehtikonttori Petri Pussinen Oy:n toimesta. Tehdasalueen ensimmäinen punatiilillä verhoiltu rakennus erosi aikaisemmin rakennetuista valkoisiksi kalkituista rakennuksista ympärillään. Peruskorjauksen yhteydessä sisätilat uusittiin tiloiltaan täysin. (Ingman-Toivonen 2019, 180.)

Suunnittelualan eteläpuolen Finlayson-myymä TR48 vuodelta 1923 on arkkitehti Bertel Strömmerin ja sisustusarkkitehti Vilho Kolhon suunnittelema Tampereella pisimpään samalla paikalla toiminut liike. Julkisivuistaan punatiilellä verhoillun myymälän sisätiloissa tehtiin suuria muutoksia 1970- ja 1980- luvuilla. Jälkimmäisessä palautettiin alkuperäisiä värejä seiniin, pylväisiin ja seinustoja kiertäviin kangashyllyihin sekä näyteikkunasermeihin. (Ingman-Toivonen 2019, 213.)

Finlaysonin kirkko sijaitsee suunnittelualan länsipuolella. 1879 valmistuneen kirkon on suunnitellut Frans Ludvig Calonius ja se edustaa uusgotiikan tyylisuuntaa. Kirkko on restauroitu KSOY:n toimesta vuonna 2008. Punatiilellä verhoillulla kirkolla oli keskeinen sija tehtaan toiminnan aikana. Jumalanpalvelukset aloittivat tehtaan työvuodet ja lisäksi tehtaalla oli oma pappi, tehtaansaarnaaja. (Ingman-Toivonen 2019, 225.)

Puuvillatehtaankatu 3: ssa sijaitseva vanha puurakenteinen postitalona toiminut rakennus oli Wilhelm von Nottbeckin rakennuttama ja sen oli suunnitellut Erik Johan Wennerqvistin vuonna 1867. Vuoden 1883 jälkeen postitoiminta rakennuksessa loppui ja se siirtyi asuinkäyttöön. (Ingman-Toivonen 2019, 231.)



Kuva 9. Finlaysonin alue.

### 5.2.2 Wilhelm von Nottbeckin puisto

Wilhelm von Nottbeckin puisto on englantilaistyylinen puisto, jonka Wilhelm von Nottbeck perusti yksityiseksi edustuspuutarhakseen 1840-luvulla. Tällöin puistossa oli myös kasvihuoneita, jotka myöhemmin purettiin. Vuodesta 1995 puisto on kuulunut Tampereen kaupungille ja se on muovautunut yksityispuutarhasta julkiseksi kaupunkitilaksi. (Ingman-Toivonen 2019, 216.)

Puiston vanhimpia aiheita ovat 1960-luvulla puretun prinsessahuvimajan ja pohjoispuolen puistokäytävien lisäksi Kuninkaankadun vastainen puisto. Historiallisena puistona se onkin yksi Tampereen merkittävimmistä. Puistoon on istutettu kukkaryhmiä ja kukkavaaseja, mutta se edustaa kuitenkin maisematyylistä puistoa, jolle ominaista ovat luonnonmuotoja ja yllätyksellisiä näkymiä tavoitteleva vaihteleva käytäväverkosto, vesiaiheet, vapaasti istutetut puu- ja pensasryhmät, huvimajat ja veistokset. (Kilpailuohjelma 2020, 25.)

Pääsisäänkäynnin edustan kaareva kivimuuri pylväineen ja niiden päällä olevat kukkavaasit sekä suihkukaivo ovat tallella vanhoista puistorakenteista. Niiden lisäksi myös yksi huvimaja, aurinkokello ja kotkapatsas sekä valurauta-aidat ovat säilyneet nykypäivään asti. Puisto on osaksi erittäin vanhaa, jopa puiston perustamisen ajoilta. Yksittäiset puut saattavat olla jopa tätä vanhempia. Puistossa on mm. vanhoja uurretyvisiä koivuja puiston keskiosassa leijona-suihkukaivon pohjoispuolella, yksittäinen vanha tammi päärakennuksen kaakkoispuolella, suuria jalavia ja Kuninkaankadun vastaisen aidan vierustan vanhojen vaahteroiden rivi. (Kilpailuohjelma 2020, 26.)



Kuva 10. Wilhelm Von Nottbeckin puisto.

## 6. NYKYINEN SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEO

## 6.1 Sara Hildénin taidemuseon synty ja rakentaminen

Linja-auton rahastajana, vaatemyymälän myyjättärenä, villatakkien ompelijana ja lipunmyyjänä aloittanut Sara Hildén teki menestyksekkään uran vaatealan yrittäjänä. Hildén kiinnostui kuitenkin toisen maailmansodan jälkeen kuvataiteesta niin paljon, että alkoi hankkia omaan kotiinsa teoksia. Hänestä tuli taiteen keräilijä kuitenkin vasta 57- vuotiaana päätettyään kerätä julkisuuteen tarkoitetun ulkomaisen taiteen kokoelman. (Pettersson ym. 2020, 191.)

Hildén tunnettiin peräänantamattomana keräilijänä ympäri Eurooppaa. Hän kiersi taidetapahtumia, museoita ja gallerioita Ateneumissa työskentelevät asiantuntijat mukanaan. Alunperin teokset tallennettiin Ateneumiin, josta ne myöhemmin siirrettiin Tampereelle Sara Hildénin taidemuseoon sen avaamisen yhteydessä vuonna 1979. (Pettersson ym. 2020, 191.)

Alkuperäinen Sara Hildénin taidemuseohanke oli Tampereen kaupungin imagolle tärkeä ja museorakennuksesta haluttiinkin korkeatasoinen. Arkkitehtitoimisto Pekka Ilveskoskelta tilattiin taidemuseon piirustukset ja sen pääsuunnittelijana toimi kuolemaansa asti Asko Rasinperä. Taidemuseo käsitti kolme kerrosta ja yhteensä 2500 neliötä. Näistä kahdessa kerroksessa sijaitsevia näyttelytiloja on 1500 neliötä ja tämän lisäksi toimistotiloja on 450 neliötä. Sara Hildénin taidemuseon valmistuessa, se oli maamme taidemuseoista suurin ja ensimmäinen Tampereella taidemuseoksi suunniteltu rakennus. Sisätilojen lisäksi myös taidemuseon ulkotilaan sijoitettiin veistoksia. Näin muodostui museon tunnusmerkiksi noussut veistospuisto. (Lyyra-Seppänen 2017, 13.)

Sara Hildénin taidemuseon avajaiset pidettiin helmikuussa 1979. Museon ensimmäinen näyttely keskittyi säätion kokoelmaan. Sara Hildénin taidemuseo sai kunniamaininnan European Museum of the Year Award-kilpailussa. Lisäksi se sai paljon huomiota valtakunnallisesti ja tämän myötä taidehankinnat ulkomaita myöten aktivoituivat. (Lyyra-Seppänen 2017, 13). Nykyisin 6000 teoksen Sara Hildénin säätion taidekokoelman kattavasta museosta vastaa Sara Hildénin taidemuseon johtokunnan ohjaamana Tampereen kaupunki. Museossa työskentelee noin 20 työntekijää. (Lyyra-Seppänen 2017, 14.)

## 6.2 Ulkoarkkitehtuuri

Pääosin kalliolle perustettu museorakennus sijoittuu pääilmansuuntien mukaisesti. Kuutiomaisien massojen alaosa keventämään on suunniteltu pylväiden kannattelemat loggiat sekä pohjois- että länsisivuille. Modulimaisesti sijoitettujen kuutiomassojen kulmia on pyöristetty. Rakennuksen yläosassa on ikkunanauhvoja, jotka luovat lyhtymäistä vaikutelmaa pimeään aikaan. Rakennuksen pääsisäänkäynti on vetäytynyt rakennusmassojen katveeseen, jolloin se luo kutsuvan vaikutelman. Pihalla on lisäksi toiminnallisuutta lisäävät portaikko pääovelta alapihalle sekä kahvion terassi. (Lyyra-Seppänen 2017, 19-20.)

Julkisivujen kantavien levykerroselementtien pintamateriaalina on pesubetoni, eli betonimassa mikä on valmistettu rouhe kivimassasta. Sen pintaa on käsitelty siten, että kivirakenteet tulevat näkyviin. Pinta-aines on suurikokoista vaaleanharmaata marmorirouhetta, minkä väri yhdistyy Näsijärven rantakallioihin. (Lyyra-Seppänen 2017, 21.)

Nauhamaiset yläikkunat antavat valokuilun kautta epäsuoraa valoa saleihin. Lisäksi nauhaikkunat keventävät kuutiomaisia rakennusmassoja. Alkuperäisten ikkunoiden materiaalina on pääsääntöisesti 3-kertainen lämpölasia. Rakennuksessa on myös klassinen taidemuseoissa käytetty keskeltä salia nouseva kattolyhty. Tällä voidaan maksimoida luonnonvalon saanti. (Lyyra-Seppänen 2017, 23.)

Nykyisen Sara Hildénin museon sijainti on melko syrjäinen, eikä se ole kovin lähellä julkisen liikenteen verkkoa. Vehreä ympäristö ja tila ympärillä on kuitenkin ollut aikanaan otollinen paikka suurelle rakennukselle. Ympäristöä rakennuksia ei ole lähellä, joten arkkitehtuurin ei ole tarvinnut ottaa niitä huomioon. Lisäksi rakennusta ei ole tarvinnut suunnitella kovin moneen kerrokseen, sillä rakennuspinta-alaa on ollut melko runsaasti.

Rakennus sulautuu ympäristöönsä hienovaraisesti, mutta ei itsessään suuremmin houkuttele paikalle asiakkaita. Rakennus ei myöskään herätä arkkitehtuurinsa puolesta mielikuvaa taidemuseosta jos sen käyttötarkoitusta ei ennalta tiedä.



Kuva 11. Sara Hildénin julkisivuja ja loggioita. (Bengt Oberger)

### 6.3 Sisätilat

Sisätilojen perusratkaisuna on neliapilamalli, jossa valoisa keskussalia ympäröi näyttelysalit. Näyttelysalit ovat hiukan eri kokoisia. Osa on täsmällisiä neliöitä, toiset eri kokoisia suorakaiteita. Käytävän päätenäkymät ovat aukotettuja ja ne sijoittuvat neliapilan ”lehdyköiden” väliin. (Lyyra-Seppänen 2017, 25.)

Valaistus on suunniteltu siten, että erilaiset taiteenlajit pääsevät eri tiloissa oikeuksiinsa. Yläkerran salit ovat varattu maalaustaiteelle ja alakerta veistoksille. Yläkerrassa maalaustaidetta tukee epäsuora ylävalo valokuilun ja kattoikkunoiden kautta. Sileäksi valetut betoniholvit johtavat yläikkunoiden kautta tulevan valon alas huoneeseen. Lamelliverhoilla saadaan säädettyä yläikkunoista tulevaa valoa. Keskigalleriassa on suuri neliönmuotoinen korkea kattolyhty, josta saadaan luonnonvaloa. (Lyyra-Seppänen 2017, 25-29.)

Keinovaloa on ainoastaan salia reunustavissa alaslasketuissa katoissa. Alakerroksen näyttelytiloihin tulee epäsuoraa sivuvaloa, joka korostaa veistosten kolmiulotteista vaikutelmaa. Suuret pohjoiseen ja länteen suuntautuvat maisemaikkunat varjostavilla loggia-käytävillä tuovat saleihin juuri halutunlaisen luonnonvalon. (Lyyra-Seppänen 2017, 25-29.)

Museon kaikissa yleisötiloissa on laattalattia, lukuunottamatta luiskia ja portaikkoja, mitkä ovat tekstiilimatolla päällystettyjä. Kattorakenne on kaikissa näyttelysaleissa käsittelemättömiä betonipalkkeja, mutta ne ovat näkyvillä vain muutamissa näyttelysaleissa. Käsittelemätöntä betonia on alakerran näyttelysaleissa kantavina seininä sekä kattopalkistossa ja pylväikössä. Sen eläväinen pinta tuo tiloihin mielenkiintoa ja sopii näyttelytiloista avautuvaan maisemaan. (Lyyra-Seppänen 2017, 30-31.)

Valaisimet ovat pääosin yksinkertaisen lieriön ja suorakaiteen muotoisia. Vuosien mittaan valaistusjärjestelmää on täydennetty ja muutettu. Museossa on runsaasti yleis- ja kohdevalaisimia. (Lyyra-Seppänen 2017, 32.)

Nykyisessä Sara Hildénin taidemuseossa näyttelykierto on melko helppo hahmottaa kävijän näkökulmasta. Näyttelytilat on sijoitettu kahteen kerrokseen ja ne kiertyvät keskisalin ympärille. Ensimmäisen ja toisen kerroksen seinäpintojen vaihtelu elävästä betonista maalattuihin valkoisiin seiniin luo mielenkiintoa sisätiloihin ja korostaan eri tavalla eri taiteenmuotoja.

Näyttelytilat ovat väljiä ja hiukan eri tasoissa, jolloin teoksia pääsee tarkastelemaan eri korkeuksilta. Tästä on etua erityisesti suurten teosten kohdalla. Valaistus hyödyntää monella tapaa luonnonvaloa erityisen mielenkiintoisella tavalla teosten ollessa kuitenkin turvassa suoralta auringon paisteelta. Keinovalaisimet eivät vie liikaa huomiota näyttelytiloissa, sillä ne jäävät pääosin kattopalkkien taakse piiloon. Kiskoja pitkin siirrettävät kohdevalaisimet sulautuvat myös kattomaailmaan värinsä puolesta, mutta ovat tehokkaita teosten valaisussa.

Tilojen käydessä ahtaaksi taidemuseolle, sen laajentaminen ei välttämättä olisi kovin järkevää. Korottamisessa kattomaailman aiheet valokuiluineen voisivat kärsiä ja maantasossa levittäytyminen sekoittaisi näyttelykierron ideaa sekä rakennuksen reunoilla olevien loggioiden ajatusta.



Kuva 12. Sara Hildénin taidemuseon sisätiloja (Hiironniemi).



## 7. SUUNNITTELURATKAISUT - KILPAILUVAIHE

### 7.1 Suunnittelualan analysointi/ erityispiirteet

Seuraavassa kaaviokuvassa on esitetty rakennusalueen ympäröiviä rakennuksia pienin kuvin, auringonvalon määrää suunnittelualueella, sekä liikennejärjestelmiä. Pääosassa lähimpien rakennusten materiaalina on punatiili. Lisäksi vaalenkeltaista sävyä on nähtävissä sekä vanhan postitalon, että Finlaysonin palatsin julkisivuissa. Erityisesti päiväsaikaan Pääkonttori-rakennus ja sen takana oleva korkeampi rakennus lisäksi varjostaa suunnittelualuetta melko paljon. Tuleva Sara Hildénin taidemuseo tulee myös vaikuttamaan Wilhelm von Nottbeckin puiston valon saantiin riippuen sen massoitelusta. Tonttia ympäröi lisäksi useita historiallisesti merkittäviä säilytettäviä puita, jotka vaativat ympärilleen riittävästi rakentamatonta tilaa. Liikenneväylät alueella ovat melko kattavat; sekä pyöräilijät, kävelijät, että ajoneuvoliikenne on huomioitu. Suunnittelualan läpi pääsee kulkemaan myös autolla.

- Ajoväylä
- Kevyen liikenteen väylä
- Yhdistetty pyörä- ja kävelytie
- Erityisen merkittävä puu



Kuva 13. Rakennuspaikan analyysikaavio.

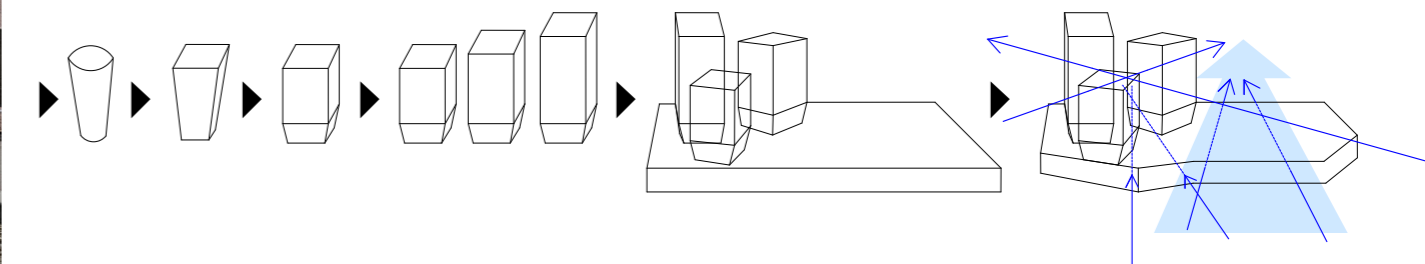
## 7.2. Suunnitelman lähtökohdat

Suunnitelman tavoitteena oli luoda kulttuurihistoriallisesti merkittävälle paikalle uusi taidemuseo, joka erottuu paikassa aikansa arkkitehtuurilla kuitenkin vähentämättä ympäröivien rakennusten ja kulttuurimaiseman arvoa. Tarkoituksena oli luoda rakennus, joka ei olisi paikkaansa nähden liian raskas, vaan loisi keveämmän vaikutelman ja olisi luonteva osa katutilaa. Lisäksi sen tavoitteena oli olla arkkitehtuuriltaan mielenkiintoinen, ihmisiä paikalle houkutteleva ja taidemuseoksi sisätiloiltaan sopiva kokonaisuus.

Massan synnyn lähtökohtana oli Finlaysonin alueen vieressä olevassa Tampereen Tampellassa sijaitseva vanha Tammerkosteesta 60 vuotta valoa ja lämpöä kaupunkiin tuottanut turpiinin juoksupyörä. Sen historiallinen tausta ja keveä pystysuuntainen ja alaspäin kapeneva massa vaikuttivat hyvältä lähtökohdalta rakennuksen massan hahmottelemiseen, varsinkin kun pyrkimyksenä oli myös luoda rakennuksesta yksinkertaisella muodolla näyttävä kokonaisuus. Massa syntyiikin seuraavan kaavion mukaisesti:



Kuva 14. Massan synty.



Pyöreä alaspäin kapeneva muoto ei olisi ollut järkevä rakennuksen toiminnan kannalta, sillä kaareviin seiniin on hankala kiinnittää taideteoksia. Yhtenä vaihtoehtona oli käyttää turpiinin muotoa rakennuksen kuorirakenteena sisäosien jäädessä suorakulmaiseen muotoon, mutta rakennuspaikan mittakaavassa, kuorirakenteet toisivat liikaa turhaa lisämassaa tornille. Tällöin rakennuksen tornin keveysidea ei toimisi. Massa muokkaantuikin tämän vuoksi suoraseinäiseksi torniksi, jossa ainoastaan alin kerros on seiniltään vino. Tilaohjelma mahdollistaa vinoseinäisten tilojen käytön myös muissa kuin näyttelytiloissa, jolloin seinien vinoudesta ei ole haittaa pienissä määrin. Yhdestä tornista olisi kuitenkin tullut melko massiivinen neliöiden tarpeen vuoksi, mikä johti siihen, että torneja on suunnitelmassa kolme. Ne ovat irrallaan toisistaan, mutta yhdistyvät keveällä lasisella välisosalla, mikä kuitenkin luo vaikutelman kolmesta erillisestä kapeasta tornista. Osa tilaohjelmasta vaati maantasokerrokseen suuria tiloja, minkä vuoksi rakennus ei voinut koostua pelkästään torneista. Maantasokerros sai kuitenkin keveyttä kulmien lohkaisulla kiertyneiden tornien tapaan. Sen tilaohjelma salli myös runsaamman lasituksen, jolloin ensimmäisen kerroksen läpi saattoi jättää näkymälinjoja kadulta Wilhelm von Nottbeckin puistoon. Kilpailutyön nimimerkki Trilogia tuleekin juuri massan kolmesta tornista: Trilogia tarkoittaa kolmen toisiinsa liittyvän taiteellisen teoksen sarjaa.

### 7.3. Rakennuksen liittyminen ympäristöönsä

Kilpailuohjelman mukaisesti, entisen Pääkonttori- rakennuksen ja Finlaysonin palatsin näkymälinja pyrittiin säästämään massan asettelulla. Lisäksi suunnittelualueen itäpuoli vaikutti kaupunkitalaltaan jo täydemmältä ja ei olisi kestänyt niin runsasta massaa kuin länsipuoli mahdollisti. Tämän johdosta suunnitelman massat keskittyvätkin suunnittelualueen länsipuolelle, johon korkeimmat tornit rakentuivat. Itäpuoli jää yhden kerroksen korkeudelle maanpinnasta. Massan keskittäminen tontin laitaan, luo lisäksi vaikutelman keveämmästä rakennuksesta.

Ympäröivä rakennuskanta on pääosin punatiiltä, joten taidemuseon julkisivujen tuli sopia tähän edustaen kuitenkin oman aikansa arkkitehtuuria. Tämän johdosta julkisivumateriaaliksi päättyi pääasiassa Umbra betoni yhdistettynä rakennuksen arkkitehtuuria tukeviin ja näkymälinjoja mahdollistaviin lasipintoihin. Umbrabetonin sävy maailma sopii punatiileen korostaen kuitenkin nykyarkkitehtuurin

yksinkertaisuutta ympäröivien rakennusten tiiliornamentiikkaan verrattuna. Tornien välisien lasipintojen kautta hehkuva valo pimeään aikaan, muistuttaa massan synnyn lähtökohtana olleen turbiinin juoksupyörän historiasta.

Rakennuksen pohjoispuolen Wilhelm von Nottbeckin puistoa pääsee ihailemaan rakennusta kiertävän loggian kautta. Pääsisäänkäynnin löytää myös monesta eri tulosuunnasta; loggian reunaa ympäröi kauttaaltaan portaat sekä itä-, että eteläpuolella. Esteetön kulku on rakennuksen länsipuolella luiskan kautta, joka johtaa myös loggian kautta pääovelle. Museon kaakkoiskulmassa olevaa ravintolaa voidaan myös hyödyntää museon aukioloaikojen ulkopuolella sen oman sisäänkäynnin ansiosta.



Kuva 15. Aluejulkisivu, kilpailuvaihe.

#### 7.4. Rakennuksen osat ja toiminnot

Rakennuksen ensimmäinen kerros käsittää tilavan aulan lisäksi siihen yhdistyvän ravintolan sekä monitoimi- ja kokoustilan, wc- tilat ja asiakaspalvelutilat takatiloineen. Ravintola ja monitoimitila ovat myös yhdistettävissä taiteovien kautta yhdeksi isoksi tilaksi. Näyttelytiloihin päästäkseen aulasta on suunnattava rakennuksen länsipuolelle, josta lähtee rappukäytävä kohti torneja. Lisäksi ennen päärappukäytävää löytyy kulku kellarikerroksen tiloihin. Kahteen suuntaan aukeava hissi palvelee sekä kellarikerrokseen, että tornikerrokseen menijöitä. Ensimmäisen kerroksen länsipääty on museon henkilökunnalle tarkoitettua yksityistä aluetta, jossa sijaitsevat lastaustila- ja laiturit sekä pakkaus- ja tasaantumistila.

Kellarikerroksessa sijaitsee korkeampi näyttelytila ja matalampaa näyttelytilaa siirtoseinäkkeineen. Kellarikerros on muilta osin vain henkilökunnan käytössä ja se käsittää teknisten tilojen ja varastojen lisäksi teossäilytystiloja, teosten valmistelutiloja sekä henkilökunnan sosiaalitilat. Lisäksi tilaohjelman vaatimat atk-tilat löytyvät kellarikerroksesta.

Suunnitelman näyttelytilat ovat pääosin torneissa ja niiden välitilassa, joka toimii myös rappukäytävänä ja liikennetilana. Tornit ovat umpinaisia ulkoseiniltään, mutta eri tavoin auki keskiosaan, jolloin valon määrä näyttelytiloissa vaihtelee. Lisäksi näyttelytiloihin on saatu vaihtelevuutta pintakäsittelyillä; osa seinistä on jätetty umbrabetonin värisiksi, osa maalattu valkoisella.

Tornien välitilan näyttelyyn soveltuvat seinät saavat enemmän luonnonvaloa kuin tornien näyttelytilat. Liikennetilana määrä on myös minimoitu ratkaisulla, jossa myös tornien välinen alue on osa näyttelytiloja toimien samalla rappukäytävänä. Lisäksi rappukäytävä pysyy valoisampana suurten ikkunoiden avulla. Wilhelm von Nottbeckin puistoon päin aukeavat suurimmat ikkunat tuovat puiston osaksi näyttelytiloja. Pohjoispuolelle suunnatut ikkunat eivät myöskään tuo suoraa auringonvaloa näyttelytiloihin.

## 8. OMA ARVIO KILPAILUTYÖN ONNISTUMISESTA

Kilpailuaika ajoittui syksyyn 2020 ja oli kestoltaan kaikkiaan kolme kuukautta. Ajankäytöllisesti haasteita kilpailutyön tekemiseen toivat muut kurssityöt ja arkkitehtitoimistossa samanaikainen työskentely. Ideani oli alunperin myös hyvin erilainen, minkä vuoksi teinkin kaksi ehdotusta kilpailuvaiheeseen. Tämä diplomityö käsittelee jälkimmäistä ideaani, joka mielestäni ratkaisi monia ensimmäisen idean puutteita, mutta ajankäytöllisesti olisi vaatinut vielä enemmän hiomista esimerkiksi pohjien työstöön. Lisäksi lopullinen aineisto kilpailu- plansseille piti koota hyvin nopeassa aikataulussa, joten viimeisen päälle hiotut kuvat eivät olisi enää olleet mahdollisia toteuttaa. Kaikkiaan yksin tehdyksi työkseksi, olin kilpailuplansseihin ajankäytön haasteistakin huolimatta melko tyytyväinen.

Pohjapiirustuksessa ensimmäisen kerroksen osalta henkilökunnan ja yleisölle suunnattujen tilojen raja jäi hiukan häilyväksi, teosten kuljetus olisi pitänyt hoitaa näyttelytilan poikki. Lisäksi päärappukäytävä jäi aulan näkökulmasta hiukan piiloon. Koin myös, että aulan sekä puiston välinen yhteys olisi voinut olla vielä paremmin hyödynnetty. Näyttelytilojen pääasiallinen sijoittaminen torniosioon oli mielestäni hyvä ja selkeä ratkaisu, mutta koin, että ne olivat hiukan erillään kellarikerrokseen sijoittuneista näyttelytiloista. Kulkureittien järkevöittäminen näiden välillä olisi siis pitänyt vielä hioa enemmän.

Pihaosuuden suunnittelu jäi kilpailuvaiheessa heikoille ajan puutteen vuoksi. Lisäksi parkkihallin sisäänkäynti oli esitetty ainoastaan pohjapiirustuksessa, joten senkin arkkitehtuurin suunnittelu jäi kilpailuvaiheen jälkeen tehtäväksi. Tämä on suunnitelmassani osa pihaa, joten näiden puutteiden suunnittelu jatkokehityksen aikana on luonnikasta yhdessä.

Kaupunkikuvallisesti suunnitelmani onnistui mielestäni parhaiten. Umbrabetoni oli päämateriaalivalintana onnistunut ja se sopeutui hyvin ympäristöönsä. Lisäksi tavoittelemani rakennuksen keveys suunnittelualueella onnistui mielestäni hyvin. Erityisen tyytyväinen olin tornien yksinkertaiseen ja samalla näyttävään muotokieleen.

Kaikki 460 kilpailuehdotusta julkaistiin alkuvuodesta 2021 ja pääsin tässä yhteydessä vertailemaan omaa työtäni muihin ehdotuksiin. Ehdotuksia oli laidasta laitaan, suurimmassa osassa yhdistävänä tekijänä tiilen ja lasin käyttö julkisivuissa. Massa oli suurimmassa osassa ratkaisuihin jakaantunut melko tasaisesti koko tontille. Monen ratkaisun keveämpi katumassa vaati runsaampaa kellarirakentamista, mitä kilpailuohjelmassa ei suositeltu kustannussyistä.



## 9. SUUNNITTELURATKAISUT TARKEMMIN JA KILPAILUN JÄLKEINEN JATKOKEHITYS

### 9.1 Rakennuksen liittyminen ympäristöön

Kilpailuvaiheen jälkeisessä jatkokehityksessä rakennuksen massa ei juurikaan muuttunut. Matalin eteläpuolen torni siirtyi Finlaysoninkadulle päin tullen ulos hiukan ensimmäisen kerroksen massasta. Tämä muutos johtui sisäosien porrasmuutoksen vaatimasta lisätilasta mutta se korostaa myös paremmin torniosuuksien pystysuuntaista maan pinnasta asti alkavaa arkkitehtuuria. Pihasuunnitelma sen sijaan jatkokehittyi. Rakennuksen lounaispuolen suurin katutaso lohkaisi mahdollisesti pihasuunnittelua rakennuksen viereen ilman, että liikennejärjestelyt kärsisivät. Tähän suunnitelmassa rakentuikin istuskelualue istutuksineen. Pihan pintamateriaali tarkentui kahden erikokoisen laatan rajaaviin alueisiin. Pienempää laattaa on ajoneuvoliikenteelle sallituissa kohdissa ja suurempaa laattaa vain piha-alueilla.

Parkkihallin sisäänkäynti Finlaysonin kadun toisella puolella on taidemuseon torniosuuksien tapaan umbrabetonia ja se on muodoltaan yksinkertainen suorakaide kuten tornien yläosat. Parkkihallin sisäänkäynnin edessä on taidemuseon vaatimat pyöräpaikat.

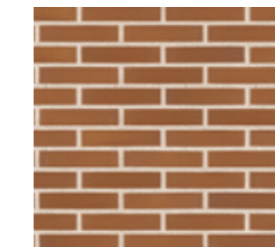


Kuva 16. Asemapiirustus.

Finlaysoninkadun puolella sijaitseva taidemuseon pääsisäänkäynti korostuu loggian sisällä valaistuksella. Loggian laajuiset portaat ja länsipuolen tulosuunnasta luiskaa pitkin tavoitettava sisäänkäynti palvelee monesta suunnasta tulijoita. Lisäksi sekä puiston puolella, että kaakkoiskulman ravintolakulmassa ovat myös sisäänkäynnit. Ensimmäisen kerroksen loggian sisäänvetämälle seinälle vaihtui jatkosuunnittelussa tiilimateriaali, mikä lisää sisäänkäynnin erottuvuutta muusta rakennuksesta. Pääsisäänkäynti muuttui myös ulostyöntyvistä suorakulmiosta sisäänpäin vedettyyn suorakulmioon, jolloin pääsisäänkäynti saatiin korostettua selvemmin. Loggian sisäänveto syveni pääsisäänkäynnin itäpuolella.



Umbra betoni



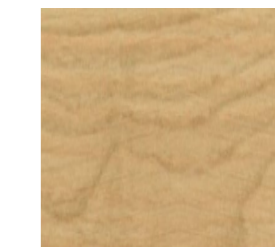
Punatiili



Vaalea beigeen taittuva betoni.



Valkoinen seinämaali



Ikkunan ja oven karmit, tammi



Lasi

Kuva 17. Rakennuksen materiaaleja.



Kuva 18. Lintuperspektiivikuva rakennuksen sijoittumisesta.



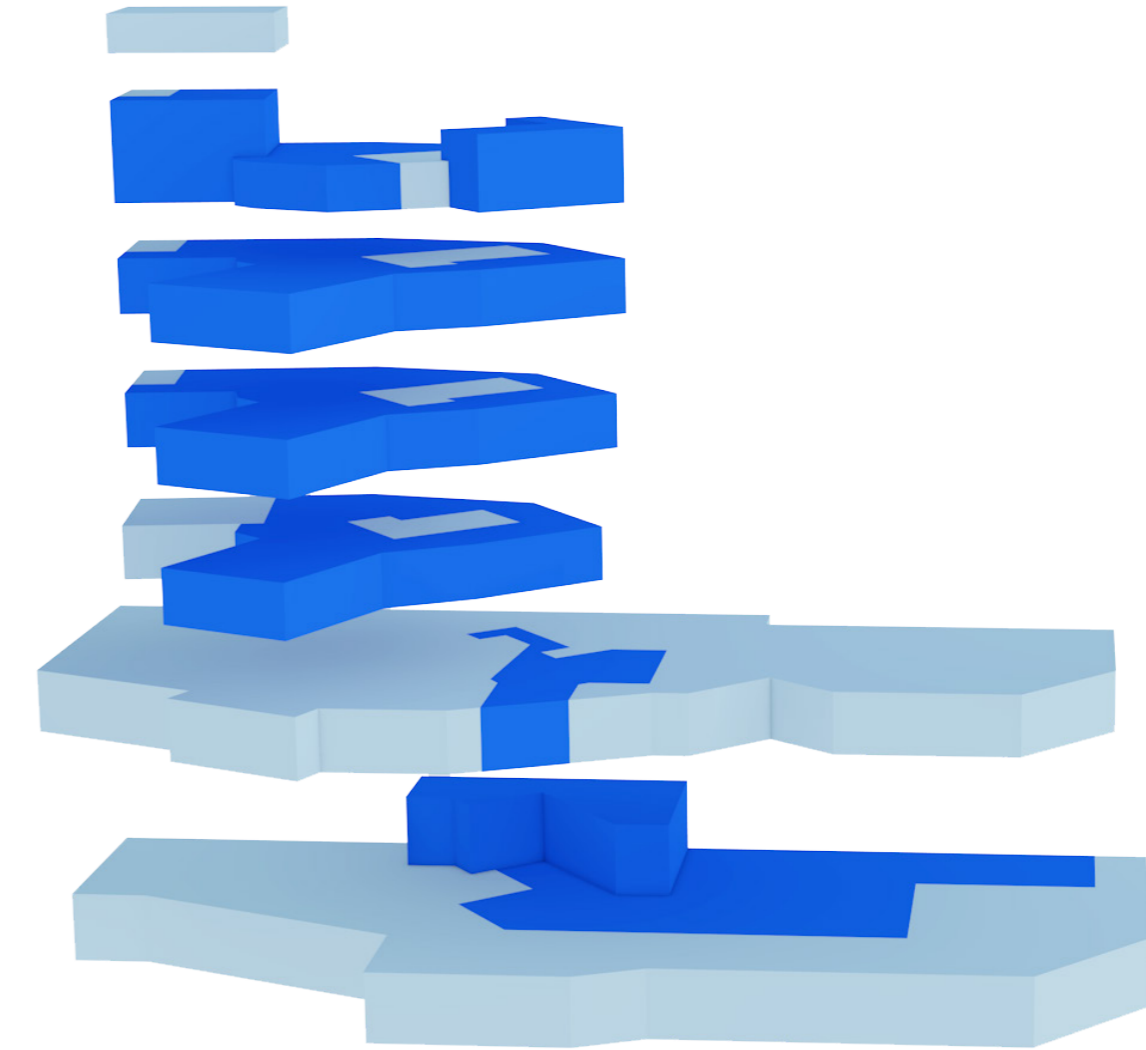
Kuva 19. Alueajulkisivu jatkokehitysvaiheessa.

## 9.2. Sisätilat

Sisätilojen osalta maantasokerros kaipasi erityisesti jatkokehitystä. Museon näyttelytilojen suhde aulaan oli hiukan epäselvä ja museoteknisten tilojen käytännöllisyys ei ollut paras mahdollinen suhteessa julkiseen tilaan. Lisäksi vaatesäilytys puuttui aulan yhteydestä ja muutama tila oli aseteltu aulan lähetyville huonosti. Puiston suhde aulaan ei myöskään tullut ilmi kilpailuvaiheessa kovin hyvin, joten se kaipasi myös jatkokehitystä.

Lattiapintana on koko rakennuksen alueella hiekanvaaleaksi sävytetty betoni ja katossa samaa sävy maailmaa oleva vanerikatto, johon kattovalaisimet on upotettu. Seinäpintojen päämateriaalina on umbra betoni ja lisäksi pienempinä pintoina alueen tehdashistoriasta kertova punatiili sekä maalatut pinnat näyttelytiloissa.

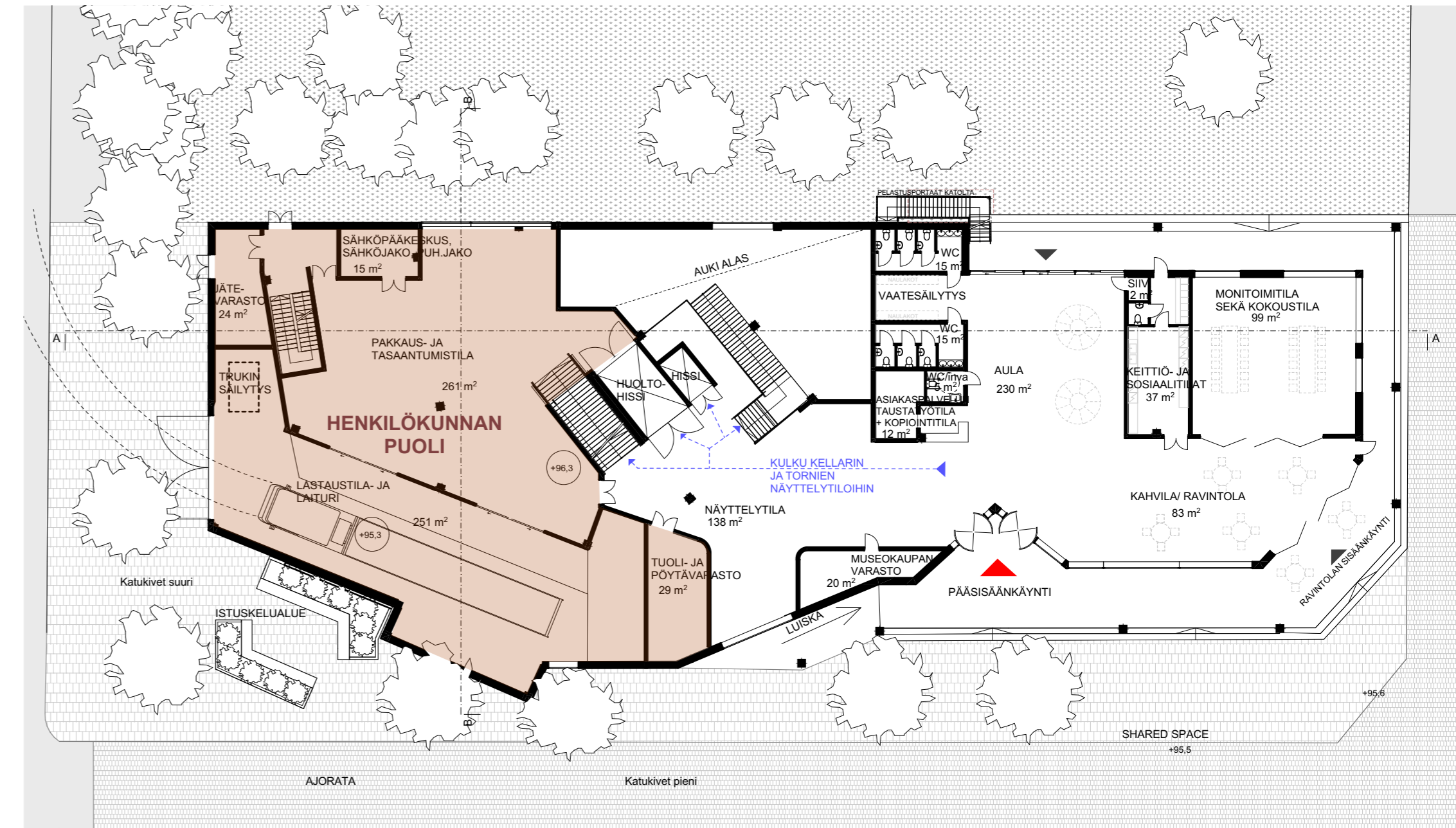
Näyttelytiloja sijaitsee rakennuksen jokaisessa kerroksessa, mutta ne painottuvat tornikerrokseen. Ensimmäisessä kerroksessa on vain vähän näyttelytilaa, sillä sen toiminnot ovat painottuneet muihin julkisiin yleisötiloihin sekä pakkaus- ja lastausalueisiin.



Kuva 20. Kaaviokuva näyttelytilojen sijoittumisesta rakennuksen kerroksiin. Näyttelytilat esitetty tummemmalla sinisellä.

### 9.2.1 Ensimmäinen kerros

Ensimmäinen kerros muokkaantui jatkokehityksessä eniten. Pääsisäänkäynnistä tuli sisäänvedon ansiosta kutsuvampi ja helpommin pääsisäänkäynniksi tunnistettava. Muotokieli kuitenkin pysyi tornien kaltaisena, mutta tuulikaappi poistui. Tuulikaapin poistuminen korvattiin pyöröovilla aulan koon maksimoimiseksi. Aulasta tuli suora näkyvyys näyttelytiloihin johtaviin portaisiin. Sekä ylemmissä torniosuoksissa oleviin tiloihin, että myös kellarinäyttelytiloihin johtavat portaat sijaitsivat näin ollen lähellä. Näin rakennuksen hahmottaminen helpottuu käyttäjälle. Sisääntuloaulan suhde näyttelytiloihin tuli siis yhteisemmäksi ja yksityisen ja julkisen tilan alue selkeytyi porrasmuutoksen ansiosta, sillä pakkaus- ja tasaantumistilasta saatiin suora yhteys hissille kulkematta julkisen tilan kautta. Lisäksi pakkaus- ja tasaantumistila sai pohjapiirustuksen muutosten ansiosta laajemman yhtenäisen tilan.



Kuva 20. Ensimmäisen kerroksen julkisen ja yksityisen puolen raja.

Aulan suhdetta ympäristöön parantaa aulan mitalta kauttaaltaan avattavat lasiliukuovet puiston puolelle. Tällöin ihmisten on helppo siirtyä aulan läpi loggian kautta ihastelemaan puistoa. Lisäksi loggian pituudesta oli luontevaa ottaa pois puiston puolen loppupätkä, joka jäi umpiseinän taakse ilman selvää perustetta. Tämä mahdollisti vaatesäilytyksen sijoittamisen wc-tilojen väliseen osaan.

Museokaupan varaston sekä tuoli- ja pöytävaraston asettelu aulan läheisyyteen jäi kilpailuvaiheen osalta puutteellisesti mietityksi. Jatkokehityksen tuloksena ne sopeutuvat aulan tilojen muotoon paremmin säilyttäen kuitenkin näkymälinjat Finlaysoninkadulta puistoon. Lisäksi rappukäytävän aulaan saadaan tässäkin ratkaisussa hiukan luonnonvaloa. Näiden varastojen välille jäävä pieni näyttelysyvennys, jossa on ikkuna Finlaysonin kadun puolella, voi toimia museossa tietynlaisena houkuttimena yleisölle. Ikkunan lähetyville voidaan asettaa kadulta nähtäviä taideteoksia, mikä saa ihmiset kiinnostumaan siitä, mitä muuta museo tarjoaa.



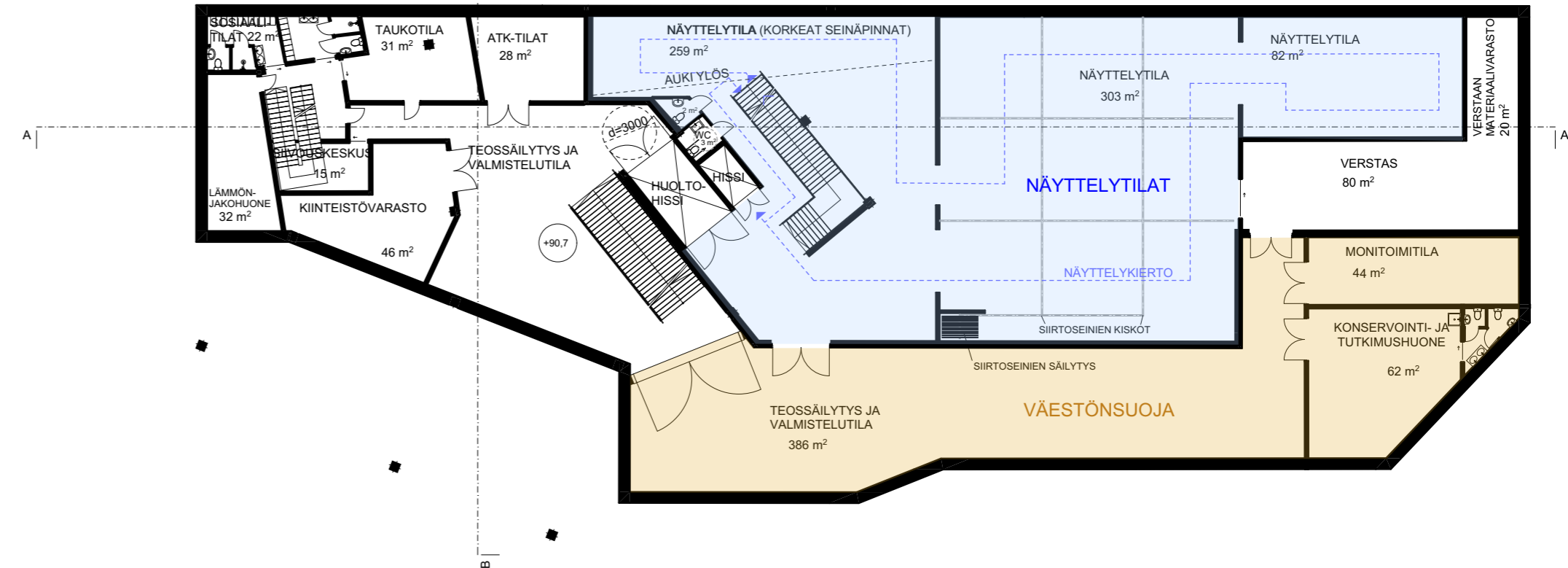
Kuva 21. Näkymäkuva sisääntuloaulasta.

## 9.2.2 Kellarikerros

Kellarikerrokseen tuli kilpailun jälkeisessä jatkokehityksessä lisää näyttelytilaa ja rapun paikka muuttui hissien viereen. Korkean näyttelytilan ikkunapinta-ala pieneni, jolloin korkeille näyttelyteoksille jäi enemmän seinäalaa. Kellarikerroksen tilojen sijainnit tarkentuivat.

Korkea näyttelytila säilytti muutoksista huolimatta ensimmäisessä kerroksessa sijainneen parvensa, mistä suurempia näyttelyteoksia voidaan ihailla myös korkeammalta. Parvi sijaitsee hissien vieressä wc-tilojen yläpuolella kellarikerroksesta katsottuna.

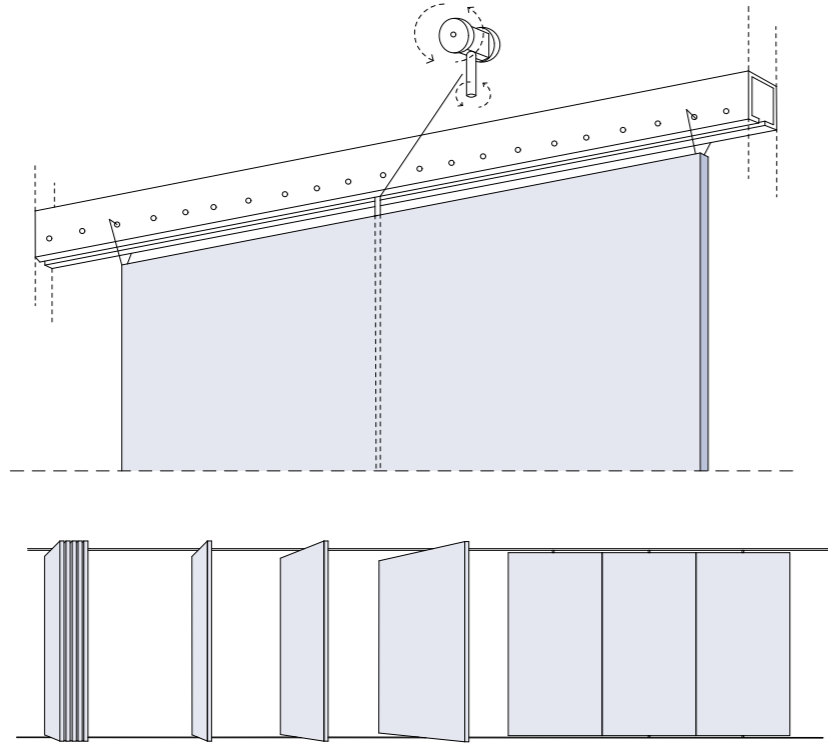
Kellarikerros on selkeästi jaettu sekä julkiseen että yksityiseen puoleen. Huoltohissi aukeaa molemmille puolille, jolloin teosten siirtäminen työstötiloista näyttelytiloihin voidaan hoitaa mahdollisimman jouhevasti ilman turhia kulkuja näyttelytilojen läpi. Teossäilytys- ja valmistelutilan lisäksi kellarikerroksessa on henkilökunnan sosiaali- ja taukotilat sekä museoteknisiä tiloja. Kellarikerroksessa sijaitsee myös väestönsuojatila.



Kuva 22. Kellarikerroksen näyttelytilat.



Kellarikerroksen suurimmassa näyttelytilassa sijaitsevat kilpailuohjelmassa vaaditut siirtoseinät. Siirtoseinät kulkeutuvat lattiassa ja katossa olevien kiskojen avulla tilassa ja kääntyvät keskiakselinsa ympäri 360 astetta. Ne voidaan myös tukea paikalleen kiinnittämällä seinäkkeen ulkoreunoissa olevat pienet metallikoukut katto- ja lattiakiskoihin. Näin seinät pysyvät tukevasti paikallaan. Seinäkkeitä on mahdollista niputtaa yhteen esim. seinän viereen melko pieneen tilaan jos niitä ei tarvita.



Kuva 23. Periaatekuva siirrettävistä näyttelyseinistä.



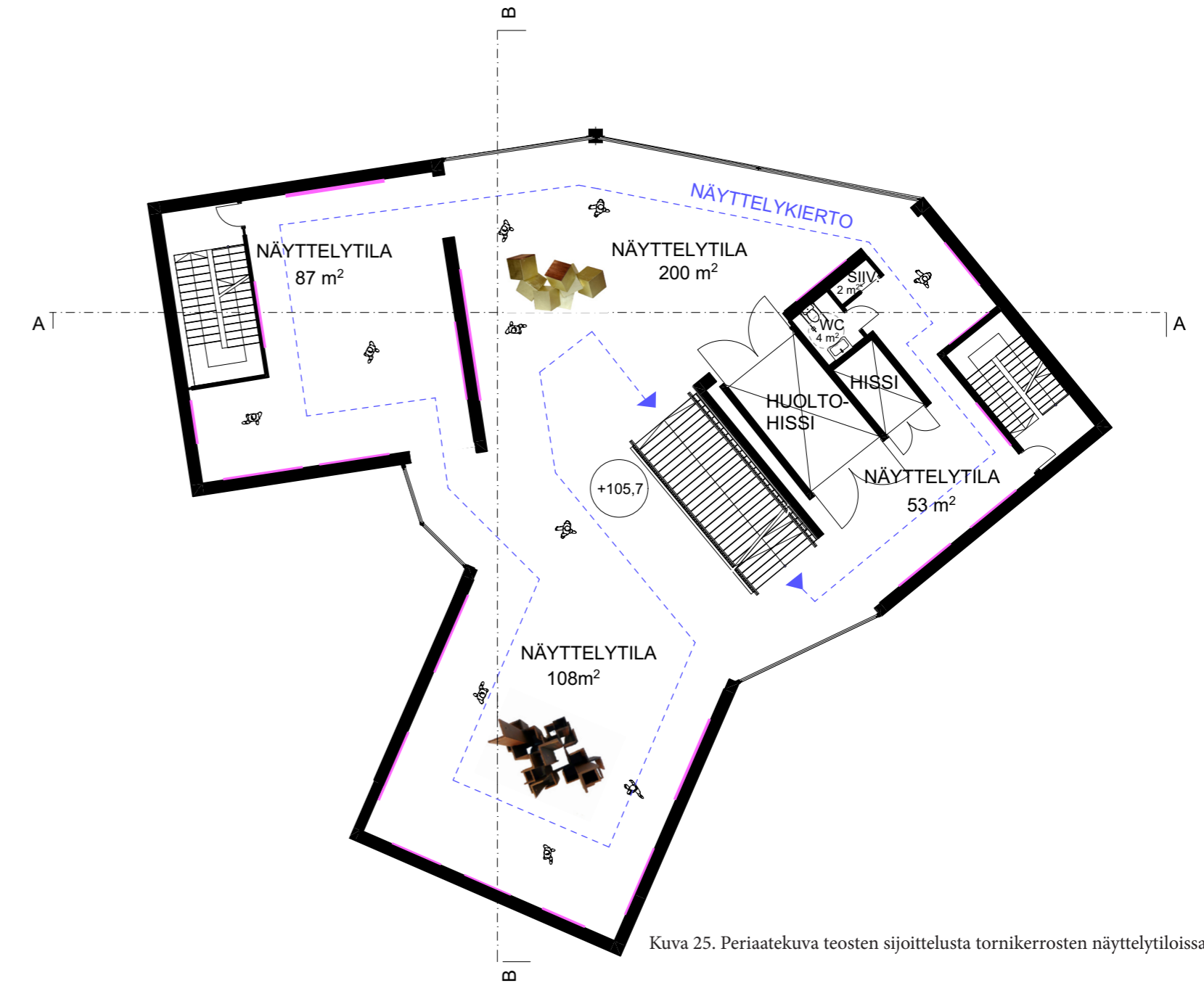
Kuva 24. Näkymäkuva kellarikerroksen korkeasta näyttelytilasta.

### 9.2.3 Tornikerrokset

Tornikerrokset muodostavat näyttelytilojen sydämen. Vaihtelevuutta tiloihin saadaan tornien erilaisilla aukotuksilla sekä seinien pintakäsittelyillä. Osa torneista on kokonaan auki tornien välitilaan muodostaen yhtenäisen suuremman näyttelytilan, kun taas osa on suljetumpia näyttelytiloja. Tällöin ne muotoutuvat moniin erilaisiin näyttelyihin ja suljetumpia tiloja voidaan hyödyntää esimerkiksi mediatiloina. Tornikerrosten näyttelytilat ovat kuitenkin harmonisten ja yksinkertaisten materiaalivalintojen ja muotojen vuoksi näyttelyteoksia korostavia, eivätkä vie niiltä liikaa huomiota.

Toinen kerros eroaa muusta torniosasta seinien osalta. Seinät ovat vinoja tilan leventyessä loivasti kattoa kohden, jonka ansiosta tornit saavat kevyemmän ulkomassan. Tämän vuoksi toiseen kerrokseen on sijoitettu mediatila sekä työpajatila ja tarvikevarasto. Seinäripustusten toteuttaminen on tässä kerroksessa haastavampaa. Vinot seinät eivät kuitenkaan ole esteenä esimerkiksi patsasnäyttelyihin.

Jatkokehityksen myötä suurin osa tornikerroksen torniosuukien näyttelytiloista on seiniltään maalattu valkoiseksi tornien välisosan jäädessä umbrabetonin sävyiseksi. Näin ne sopivat paremmin taidemuseon käyttötarkoitukseen. Yksi tila on seiniltään myös musta, jolloin se sopii erityisen hyvin mediatilaksi.



Kuva 25. Periaatekuva teosten sijoittelusta tornikerrosten näyttelytiloissa.

Pääporras siirtyi jatkosuunnitteluvaiheessa toiseksi korkeimman tornin kylkeen. Näin ollen se saa enemmän luonnonvaloa ja tornien välitilasta tulee käytön kannalta avarampi. Lisäksi porrasmuutoksen ansiosta pääporras pysyy koko rakennuksen korkeudelta samalla kohdalla, mutta kellarikerrokseen siitä pääsee vain henkilökunnan puolelta. Tämän porrasmuutoksen vuoksi matalin torni siirtyi hiukan Finlaysoninkadulle päin, jolloin tornien välitila suureni. Jatkokehityksen myötä, yhdistetty huoltohissi ja asiakashissi sai lisäksi viereensä pienemmän asiakashissin. Molemmat hissit palvelevat koko rakennusta kellarikerroksesta torniosuuksiin asti. Torniosuuksien portaat saavat runsaasti luonnonvaloa suurien ikkunoiden kautta. Huoltohissi aukeaa kahteen suuntaan, mikä mahdollistaa yksityisen ja julkisen käytön erottamisen.

Jatkokehityksen myötä rakennuksen korkeimpaan luoteiskulman torniin sekä toiseksi korkeimman koilliskulman torniin järjestyi myös turvallisuuden kannalta tärkeät osastoidut pelastusportaat. Tornien arkkitehtuuria ei joutunut muuttamaan tämän vuoksi. Kahden tornin näyttelytilat vain hiukan pienenevät, mutta toisaalta tornien välitila oli jo aikaisemman porrasmuutoksen vuoksi suurentunut. Toisesta portaasta on suora yhteys ulkotilaan maantasokerroksesta, mutta toisesta pelastaudutaan ensimmäisen kerroksen katon kautta. Puiston puolella on tämän vuoksi katetut portaat katolta pohjoispuolen loggiaan.

Torniosuuksien välitilassa on suuria ikkunapintoja. Paras näkymä on Wilhelm Von Nottbeckin puolella puistoon. Näin puisto saadaan yhdistettyä osaksi näyttelytiloja ja taidemuseota. Puisto on rakennuksen pohjoispuolella, joten suuret ikkunat tähän suuntaan eivät kuitenkaan tuo liiallisesti suoraa auringonvaloa näyttelytilanakin toimivaan tornien välitilaan. Tornien kaksi pinta-alaltaan pienempää ikkunaa aukeavat etelä- ja lounaissuuntaan. Kaikki ikkunat ovat aurinkosuojattuja, jolloin ne suojelevat teoksia auringon haitoilta.



Kuva 26. Näkymäkuva kolmannesta kerroksesta.

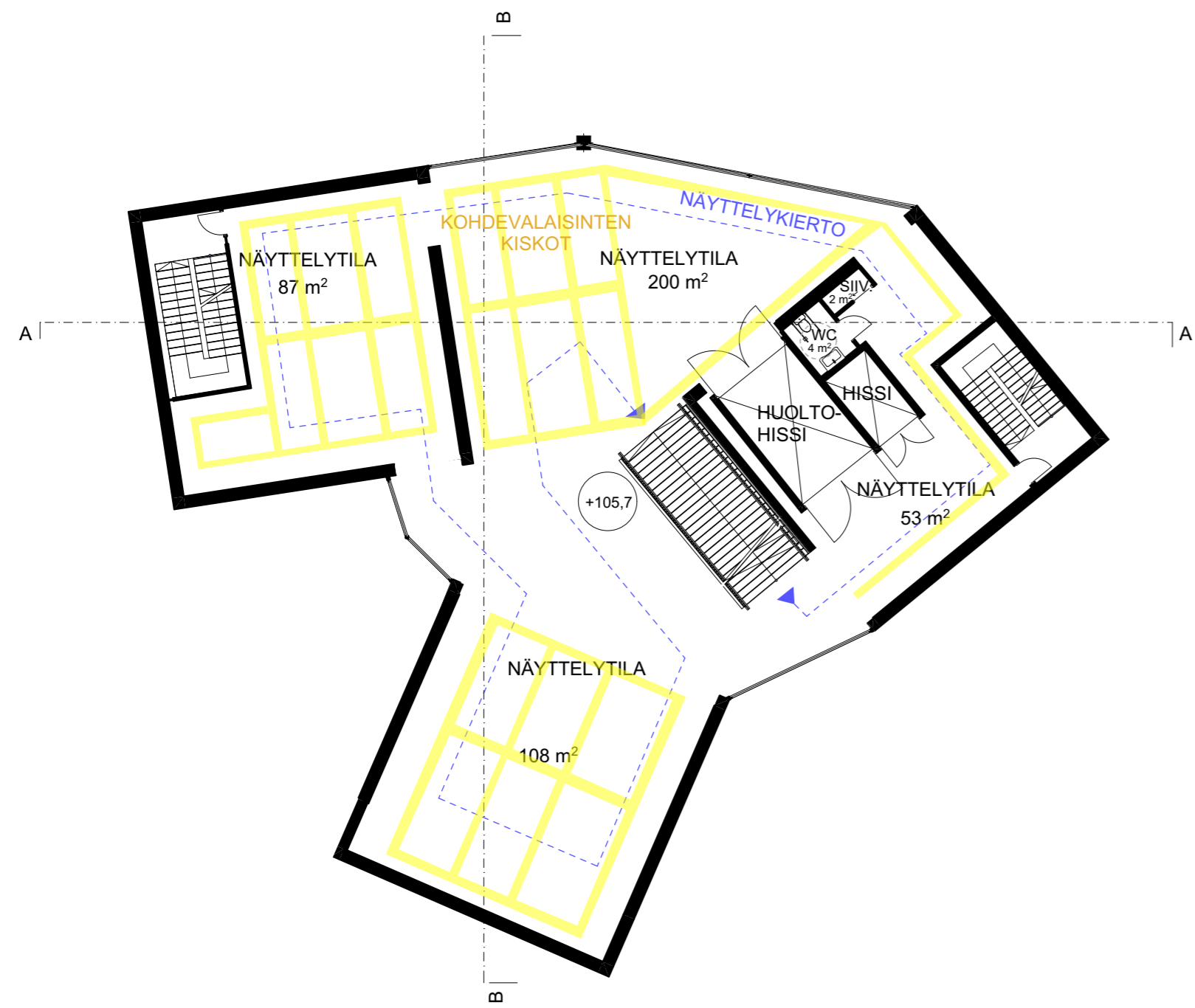
Vanerikattoon upotettujen valaisinten lisäksi näyttelytiloissa on näyttelyseinien edessä liikuteltavia kohdevalaisimia. Kohdevalaisimet voidaan kohdistaa teosta korostavasti halutulla tavalla. Niitä voidaan myös siirtää tilassa katossa kulkevia kiskoja pitkin.

Hiekanvaaleaksi sävytetty betonilattia yhdessä vaalean vanerikaton kanssa luo näyttelytiloihin raikkautta. Laajat lattiapinnat saavat vaihtelevuutta betonin luonteenomaisesta eläväisestä sävyvaihtelusta.

Torneista matalin päättyy neljänteen kerrokseen ja julkinen porras päättyy viidenteen kerrokseen, jossa on näyttelytiloja enää kahdessa tornissa. Kuudes kerros käsittää ainoastaan korkeimman tornin iv-konehuoneen minne kulku on paloportaiden kanssa samassa linjassa. Länsipuolen korkeimmassa tornissa on taidemuseon toinen korkeampi näyttelytila. Viidennen kerroksen tornien välitila on lasiseinäinen lukuunottamatta torniseiniä, joten tähän tilaan voidaan asettaa paljon luonnonvaloa tarvitsevia näyttelykohteita. Lisäksi ylimmän välitilan katto on lasia.



Kuvat 27- 28. Näkymäkuvia tornien näyttelytiloista.



104 Kuva 29. Periaatekuva kohdevalaisinkiskojen sijoittelusta tornikerrosten näyttelytiloissa.



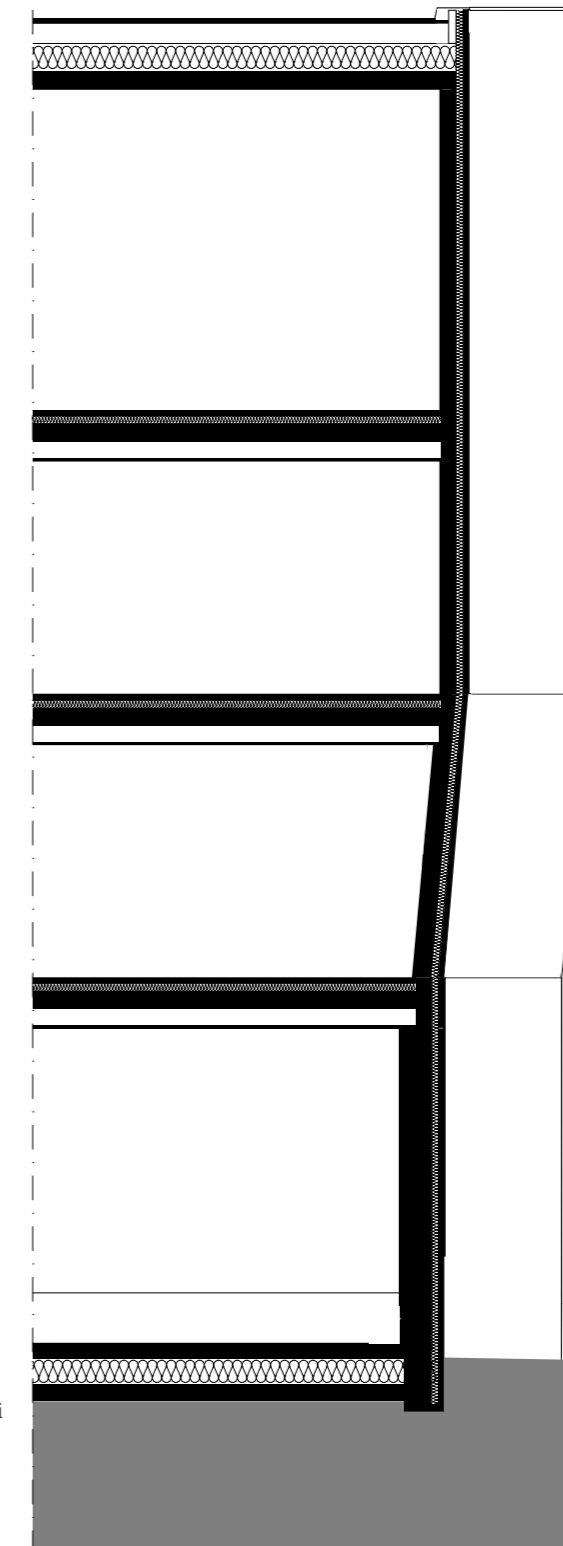
Kuva 30. Näkymäkuva tornien näyttelytilasta.

### 9.3 Rakenne

Taidemuseon seinät rakennetaan paikalla valetusta umbravärjätystä betonista. Kantava betonirakenne, eristeet sekä ulkopinnan umbrabetonikuori muodostavat suurimman osan rakennuksen seinistä. Umbra- patinavärjyksessä patina- ja reagenssiaineet imeytetään betoniin, jossa ne reagoivat sementin kanssa ja muodostavat ruskeita väriyhdistelmiä. Betoni käsitellään paikanpäällä 3-4 kertaa. Ensimmäisessä kerroksessa sisäänvedetty osuus on pintamateriaaliltaan umbrabetonin sijaan punatiiltä. Välipohjissa on reilusti paksuutta kantavuuden ja äänieristevaatimusten vuoksi ja niihin saadaankin upotettua runsaasti ilmanvaihtotekniikkaa sekä muuta museossa vaadittavaa tekniikkaa. Lisäksi alakattoon on upotettu valaisimia ja niissä risteilevät myös kohdevalaisimien kiskot.

Torniosuoksien välitilat ovat torniseinien lisäksi lasia. Lasit ovat turvallisuussyistä karkaistuja turvalaseja sekä uv-suojattuja, jotta välitilassa olevat näyttelyteokset eivät kärsisi auringonvalosta. Viidennen kerroksen välitilan sähköllä lämpiävät kattolasit estävä lumen paakkuntumista lasikatto-osuudelle.

Kuva 31. Leikkausdetalji tornin seinärakenteesta.



## TILAOHJELMA

Näyttelytilat	2328m <sup>2</sup>
<b>Yleisöpalvelutilat</b>	<b>Yht. 562m<sup>2</sup></b>
Aula	230m <sup>2</sup>
Yleisö-wc	56m <sup>2</sup>
Esteetön wc-tila	5m <sup>2</sup>
Kahvila	83m <sup>2</sup>
Keittiötilat, kahvilan jakelukeittiö	29m <sup>2</sup>
Keittiöhenkilökunnan sosiaalityilat	8m <sup>2</sup>
Monitoimitila sekä kokoustila	99m <sup>2</sup>
Museokaupan varasto	20m <sup>2</sup>
Tuoli- ja pöytävarasto	29m <sup>2</sup>
Työpajatila ja tarvikevarasto	70m <sup>2</sup>
<b>Henkilöstötilat</b>	<b>Yht. 65m<sup>2</sup></b>
Asiakaspalvelun taustatyötila	8m <sup>2</sup>
Kopiointitila	4m <sup>2</sup>
Taukotila (keittiö)	31m <sup>2</sup>
Sosiaalityilat	22m <sup>2</sup>
<b>Lastaustilat</b>	
Lastaustila ja -laituri	251m <sup>2</sup>
<b>Museotekniset tilat</b>	<b>Yht. 853m<sup>2</sup></b>
Pakkaus- ja tasaantumistila	261m <sup>2</sup>
Teossailytys ja valmistelutila	386m <sup>2</sup>
Konservointi- ja tutkimushuone	62m <sup>2</sup>
Verstas	80m <sup>2</sup>

Verstaan materiaalivarasto	20m <sup>2</sup>
Monitoimityötila	44m <sup>2</sup>

<b>Huoltotilat</b>	<b>Yht. 51m<sup>2</sup></b>
Siivouskeskus	15m <sup>2</sup>
Siivoustilat yhteensä	12m <sup>2</sup>
Jätevarasto	24m <sup>2</sup>

<b>Tekniset tilat</b>	<b>Yht. 210m<sup>2</sup></b>
Lämmönjako	32m <sup>2</sup>
Ilmanvaihto	89m <sup>2</sup>
Sähköpääkeskus ja -aluekeskukset	8m <sup>2</sup>
Puh.jako	4m <sup>2</sup>
Atk- tilat	28m <sup>2</sup>
Sähköjako	3m <sup>2</sup>
Kiinteistövarasto	46m <sup>2</sup>

Liikennetilat	273m <sup>2</sup>
Pysäköintilaitoksen sisäänkäynti	70m <sup>2</sup>

Väestönsuojatilat (normaaliajan käytössä muuta tiloja kellarikerroksessa)	390m <sup>2</sup>
--	-------------------

<b>Kaikki tilat yhteensä</b>	<b>4615m<sup>2</sup></b>
<b>Bruttoala</b>	<b>5600m<sup>2</sup></b>
<b>Tehokkuusluku</b>	<b>1,34</b>
<b>Rakennuksen tilavuus</b>	<b>25 777m<sup>3</sup></b>

## 10. YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT



Nykyisellään parkkipaikkana toimiva suunnittelualueen tontti tulee viimeinkin arvoiseensa käyttöön keskusta-alueen parkkipaikkojen siirtyessä pois katukuvasta maan alle. Upealla ja keskeisellä paikalla oleva tontti hyödynnetään huomattavasti paremmin julkisen rakennuksen myötä. Lisäksi Finlaysonin kulttuurihistoriallisesti merkittävä vanha tehdasalue tulee saamaan lisää kerroksellisuutta rakennuskantaansa tulevan taidemuseon myötä. Sara Hildénin taidemuseo tulee saamaan myös enemmän asiakaskuntaa paremman sijaintinsa puolesta.

Keskeiselle paikalle rakennettavien julkisten rakennusten suunnittelu on aina kiinnostanut minua ja Sara Hildénin taidemuseokilpailuun osallistumisessa pääsin kokeilemaan tällaista. Oma ehdotukseni Sara Hildénin taidemuseoksi onnistui mielestäni melko hyvin tavoitteitani ajatellen. Torniosuoksista tuli rakennuspaikalle riittävän kevyt vaikutelma ja materiaalivalinta julkisivuissa sopi paikalle mielestäni hyvin. Sisätiloissa vaaleisiin pintoihin yhdistetty umbra betoni loi rauhallisen vaikutelman.

## 11. SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEON SUUNNITELMA



Kuva 32. Rakeisuuskuva 1:2000.



Kuva 33. Asemapiirustus 1:1000



JULKISIVUMATERIAALIT:

- 1. Umbra betoni
- 2. Lasi
- 3. Punatiili
- 4. Tammi



Kuva 34. Julkisivu etelään 1:300

Kuva 35. Julkisivu pohjoiseen 1:300



Kuva 36. Julkisivu itään 1:300



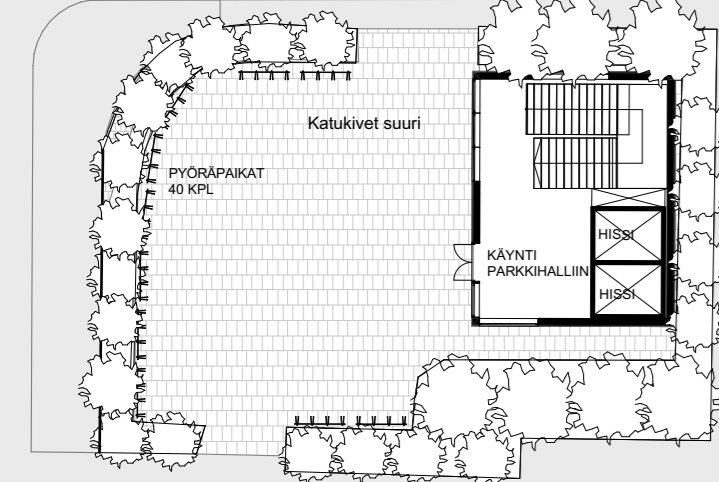
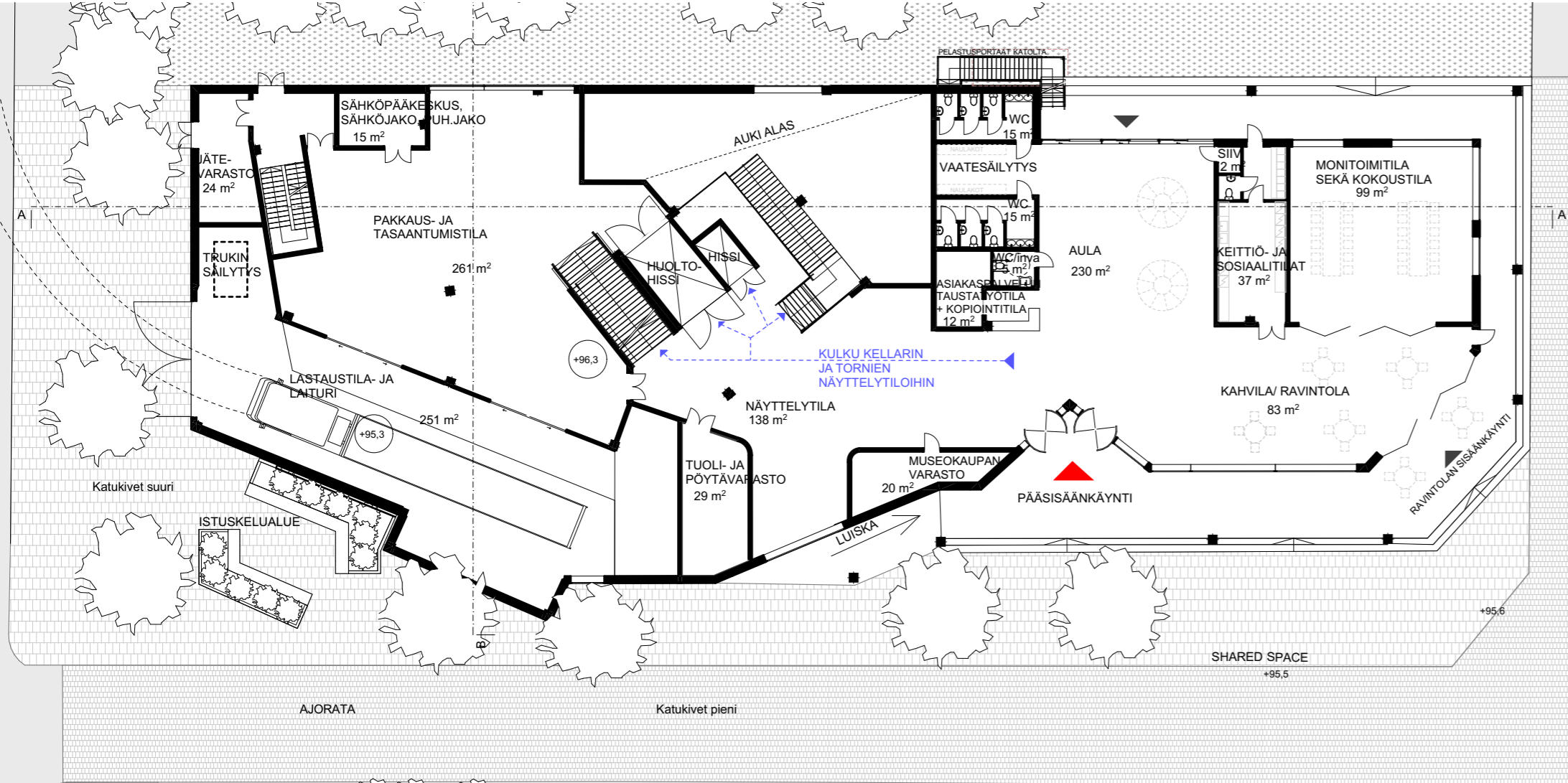
Kuva 37. Julkisivu länteen 1:300



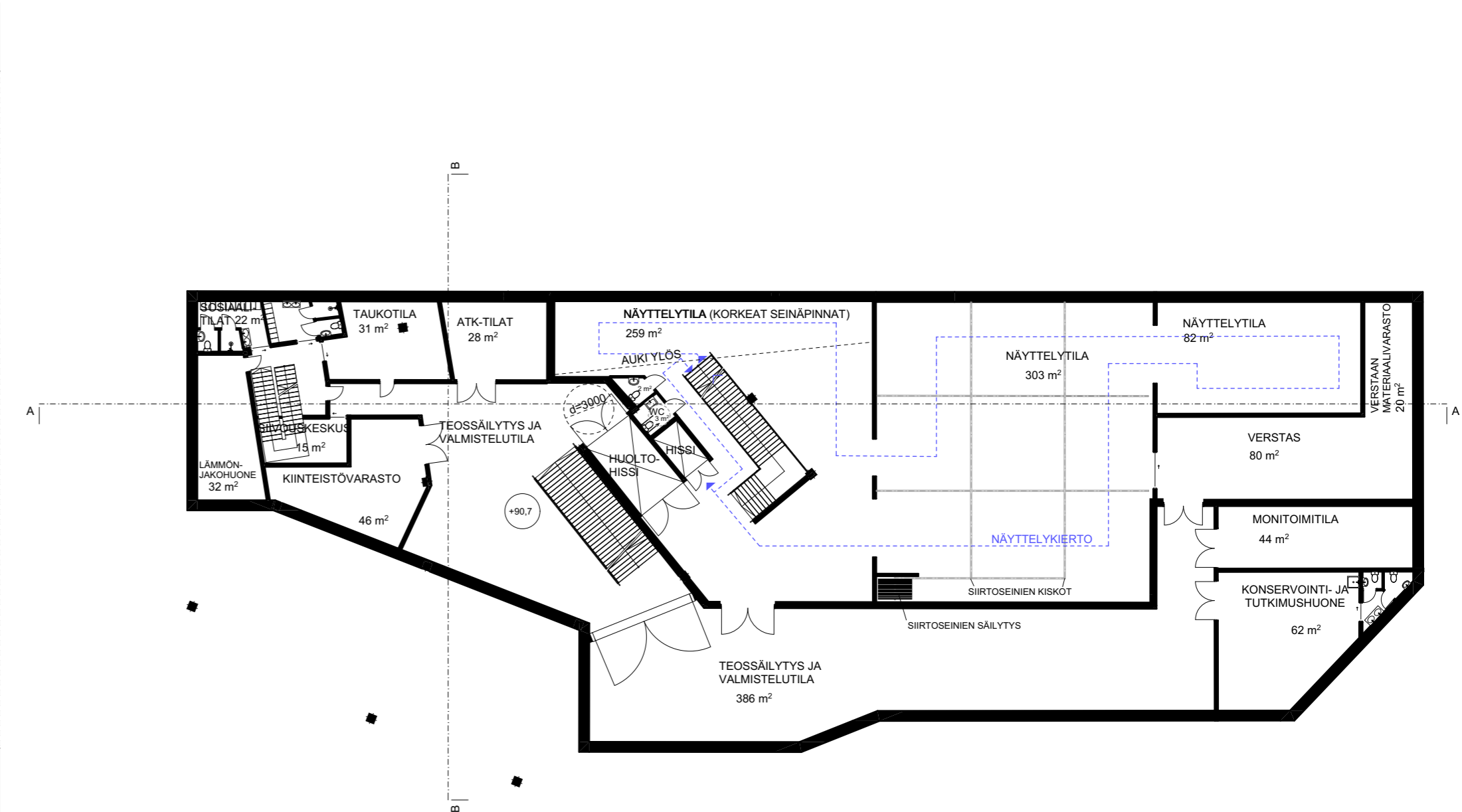
Kuva 38. Leikkaus A-A 1:300



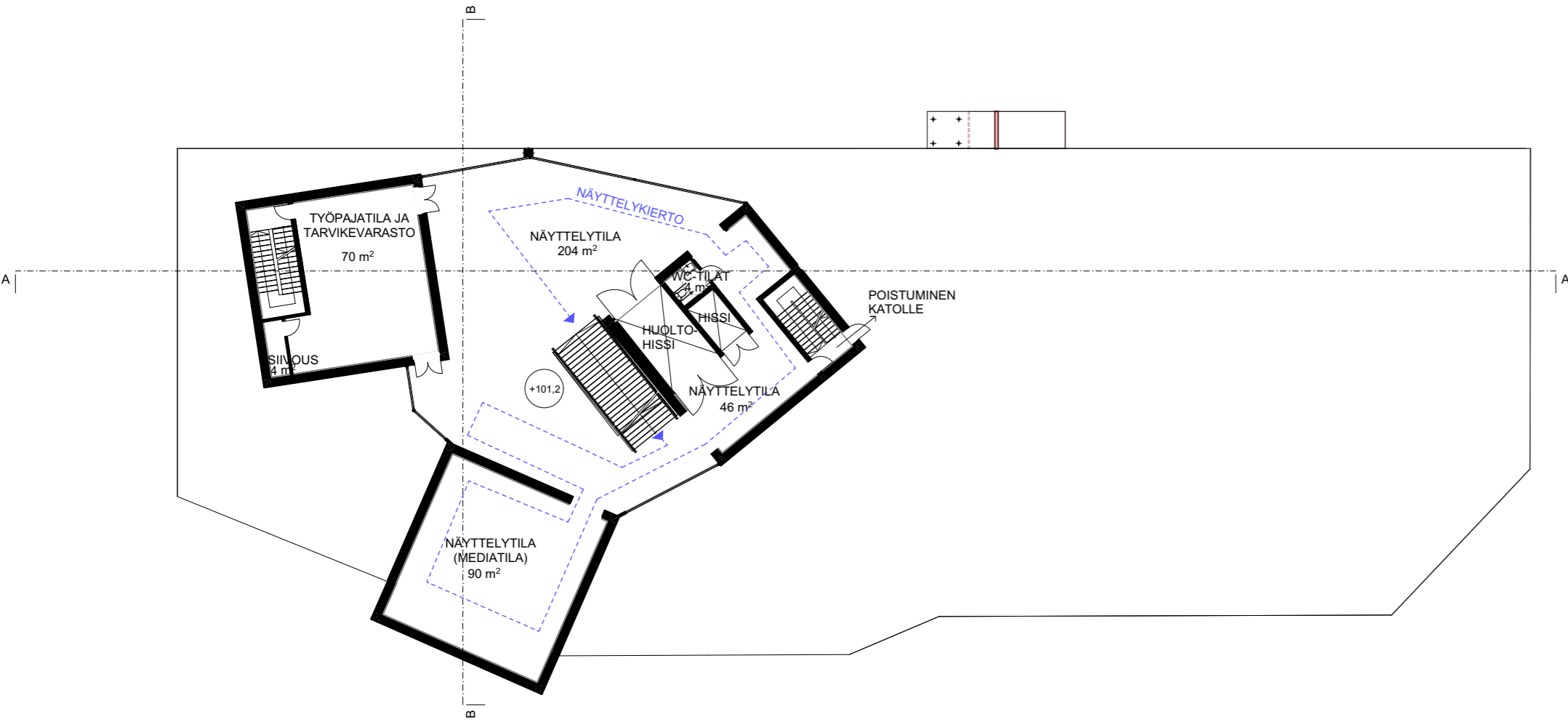
Kuva 39. Leikkaus B-B 1:300



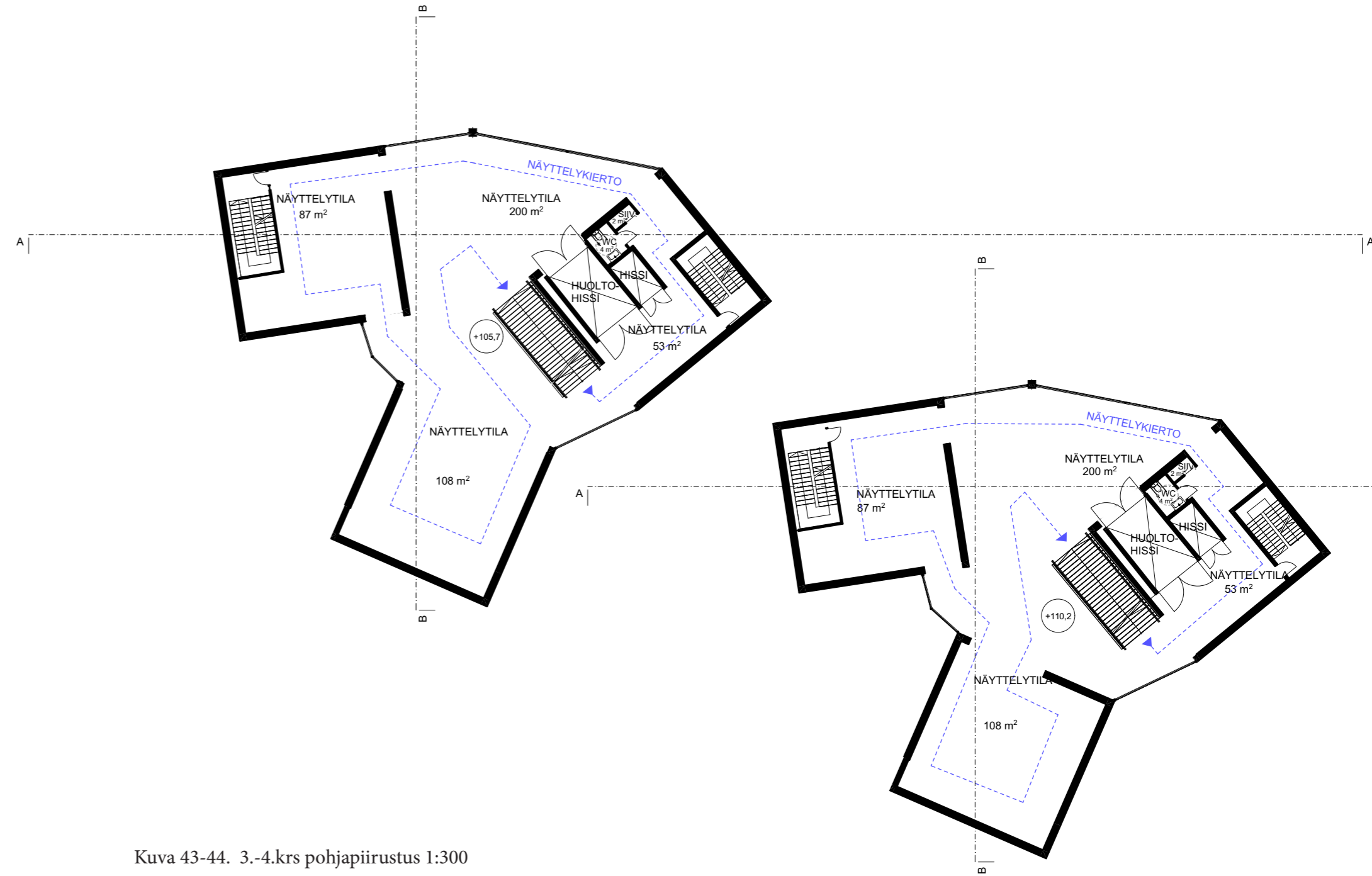
Kuva 40. 1.krs pohjapiirustus 1:300



Kuva 41. Kellarikerros pohjapiirustus 1:300

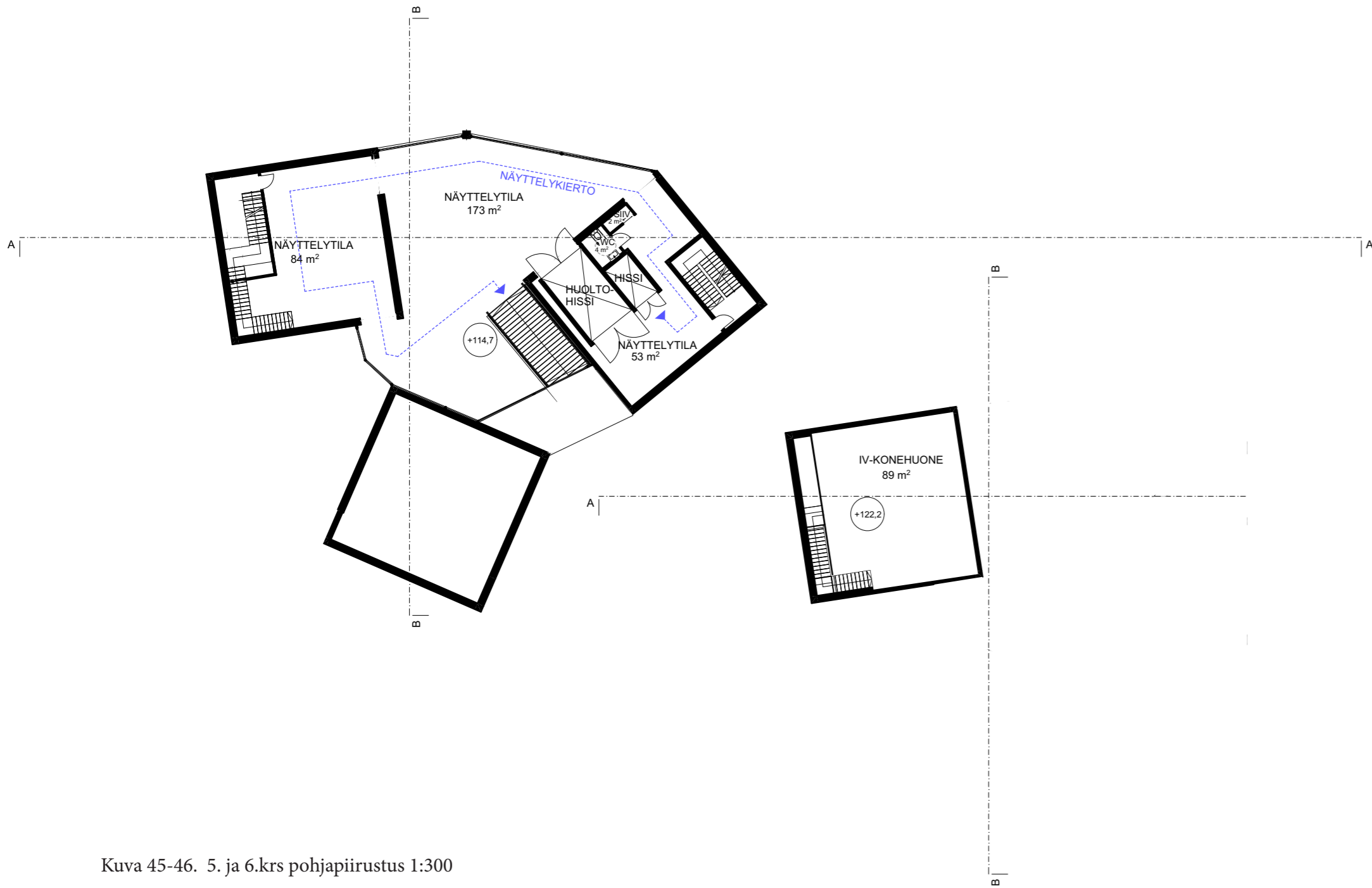


Kuva 42. 2.krs pohjapiirustus 1:300



Kuva 43-44. 3.-4.krs pohjapiirustus 1:300





Kuva 45-46. 5. ja 6.krs pohjapiirustus 1:300



Kuva 47. Näkymäkuva Finlaysoninkadulta.

Kuva 48. Näkymäkuva  
Finlaysoninkadulta.



Kuva 49. Näkymäkuva kuninkaankadulta.



## 12. LÄHTEET

Haavisto, T., Lahdelma, I., Mänttari, R., Nikula, R. & Suomen rakennustaiteen museo. 2008. Muistin paikat: Suomen museot ja kirjastot. 71 s. Helsinki.

Ingman-Toivonen, E-M., Lähteenmäki, M., Ahokas, E., Yli-Hinkkala, H., Rohunen, U. & Työväenmuseo Werstas. 2019. Finlaysonin alue. 240 s. Tampere.

Kinanen, P. 2013. Suomalainen museohistoria tiivistettynä. Saatavissa (24.3.2021): [https://issuu.com/suomen\\_museot/docs/suomalainen\\_museohistoria?layout=http%253A%252F%252Fskin.issuu.com%252Fv%252Fflight%252Flayout.xml&showFlipBtn=true](https://issuu.com/suomen_museot/docs/suomalainen_museohistoria?layout=http%253A%252F%252Fskin.issuu.com%252Fv%252Fflight%252Flayout.xml&showFlipBtn=true)

Lehtinen, N. 2019. Tähän Sara Hildénin taidemuseo voi muuttaa: Tavoitteena uudisrakennus Finlaysonin arvokkaaseen tehdasmiljööseen, hintalappu yli 20 miljoonaa. Saatavissa (24.3.2021): <https://www.aamulehti.fi/kulttuuri/art-2000007416757.html>

Lyyra-Seppänen, A. 2017. SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEO. Rakennushistoriaselvitys ja rakennetun ympäristön selvitys. 93 s. Tampere.

Mattila, Mirva. 2018. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:11. Mahdollisuuksien museo. Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030. Helsinki. Saatavissa (9.8.2021): [https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160600/OKM\\_11\\_2018.pdf?sequence=4&isAllowed=y](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160600/OKM_11_2018.pdf?sequence=4&isAllowed=y)

Pettersson, S., Kinanen, P., Hatakka, M., Heikonen, J., Härö, M., Keinänen, T., Kostet, J., Kärki, P., Lamminen, M., Levanto, M., Liukkonen, E., Mäkelä, A., Palviainen, R., Reijonen, H., Rönkkö, M-L., Terhivuo, J. & Vilkuna, J. 2020. Suomen museohistoria. 426 s. Helsinki.

Sara Hildén kilpailuohjelma ja asiakirjat. Saatavissa (9.1.2021): <https://sarahildenkilpailu.fi/ohjelma-asiakirjat>.

Suomen museoliitto, 2007. Museoiden tulevaisuuspohdinta viestii uudistumishalusta. Saatavissa (5.8.2021): <https://www.museoliitto.fi/uutiset.php?aid=9442&hakustr=museo>

Kuvat:

Kuva 1: Saturnism. CC BY-SA 2.0. <https://www.flickr.com/photos/52923129@N00/749692920>. Luettu 5.8.2021.

Kuva 2: Silverman, Steve. CC BY-NC-ND 2.0. <https://www.flickr.com/photos/51915343@N00/281564013>. Luettu 5.8.2021.

Kuva 3: McGrath, Ted. CC BY-NC-SA 2.0. <https://www.flickr.com/photos/90955804@N04/40613672431>. Luettu 5.8.2021.

Kuva 4: Neesam, Timothy. CC BY-ND 2.0. <https://www.flickr.com/photos/68356322@N00/25302218485>. Luettu 5.8.2021.

Kuva 5: Jorby, Gabriel. CC BY-ND 2.0. <https://www.flickr.com/photos/59297909@N00/411456822>. Luettu 5.8.2021.


Kuva 6: Scottgunn. CC BY-NC 2.0. <https://www.flickr.com/photos/24172274@N00/33022426318>. Luettu 5.8.2021.

Kuvat 7 ja 8: Sara Hildén kilpailuohjelma ja asiakirjat. Saatavissa (9.1.2021): <https://sarahildenkilpailu.fi/ohjelma-asiakirjat>.

Kuva 11: Bengt Oberger. CC BY-SA 4.0. <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=41379530>. Luettu 5.8.2021.

Kuva 12: Hiironniemi, Mika. CC BY-NC-ND 2.0. <https://www.flickr.com/photos/61091023@N00/25392833647>. Luettu 5.8.2021.

## LIITTEET



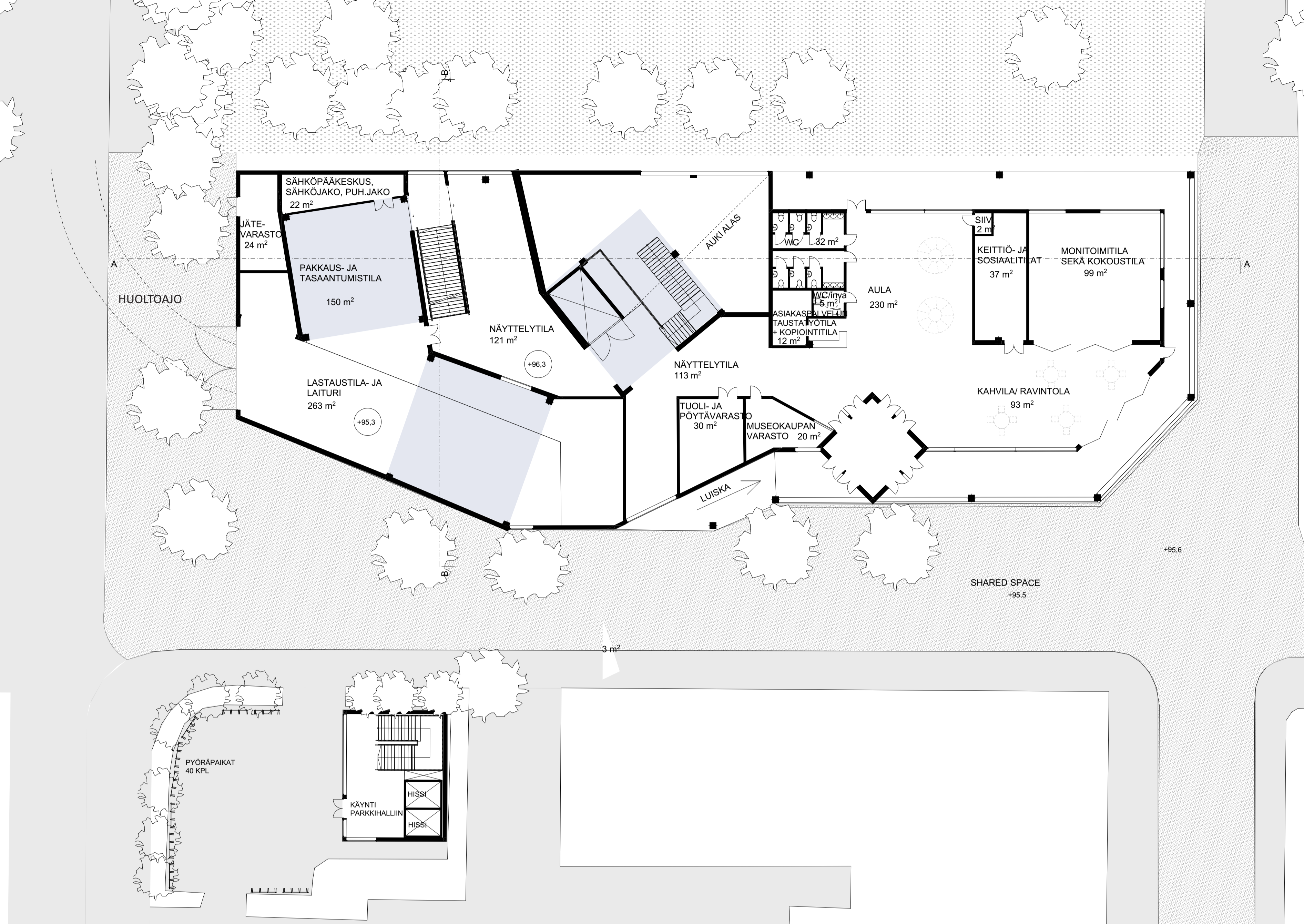
"TRILOGIA on kolmen toisiinsa liittyvän taiteellisen teoksen sarja."

Trilogia on kolmesta tornista, maantasokerroksesta ja kellarikerroksesta muodostunut kokonaisuus Finlaysonin alueen sydämessä. Sen erityisyyksiin kuuluvat näkymälinjat rakennuksen läpi maantasokerroksen kautta Finlaysoninkadulta Nottbeckin puistoon. Tornit on asetettu siten, että ne eivät estä Finlaysonin palatsin ja entisen tehtaan pääkonttorin välistä näkymää.

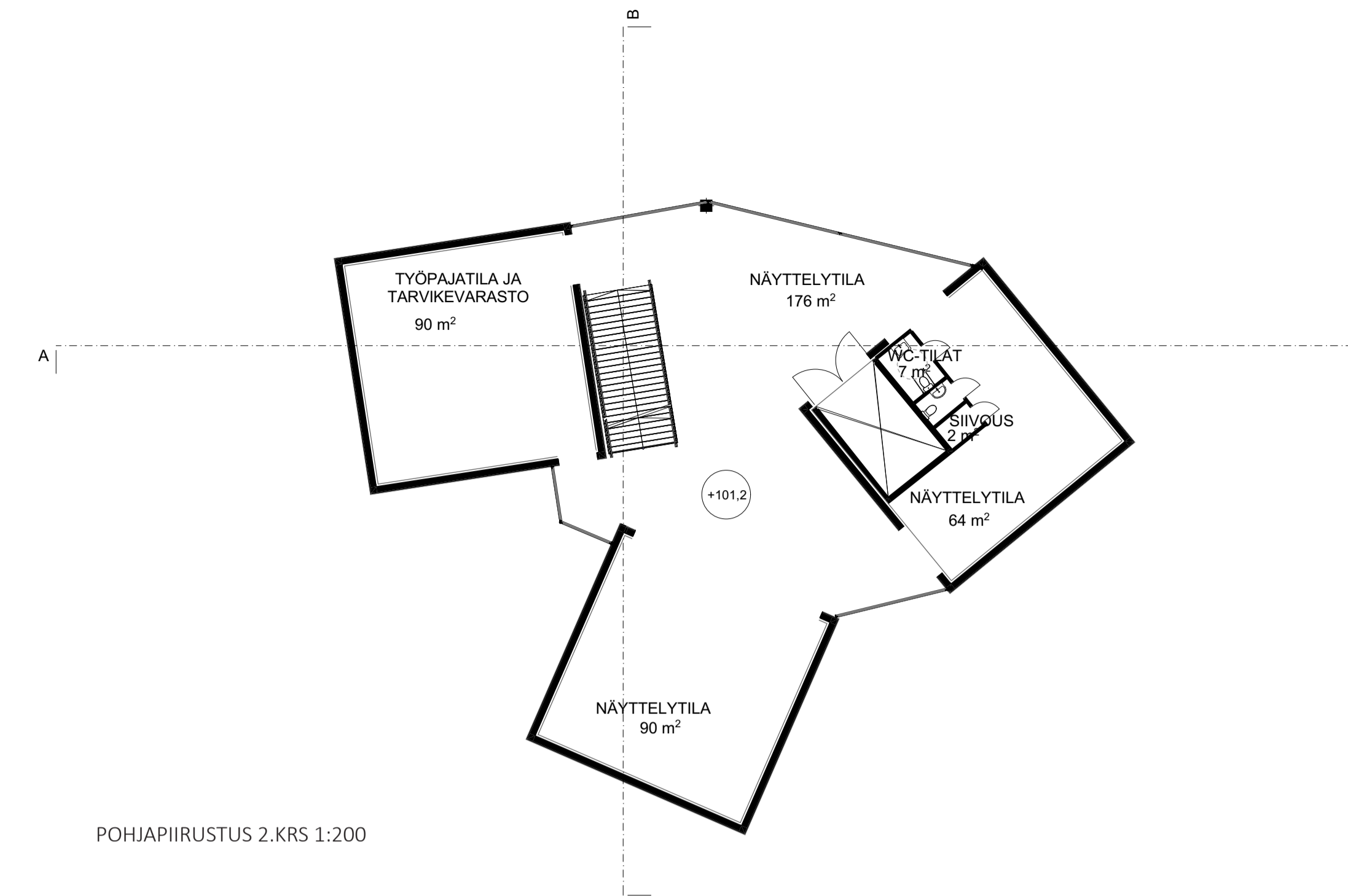
Tornien muoto on syntynyt Tampereelle 60 vuotta valoa ja lämpöä tuottaneen turbiinin juoksupyörän inspiroimana. TRILOGIAN "turbiinien tuottama valo" kajastaa niiden välistä erityisesti pimeään aikaan.

Tornien yksinkertainen arkkitehtuuri ja pintamateriaali sopeutuvat ympäröivään kulttuurimaisemaan komeana oman aikansa taideteoksena tinkimättä lainkaan hyvästä toiminnallisuudesta.

TRILOGIA



POHJAPIIRUSTUS 1.KRS 1:200



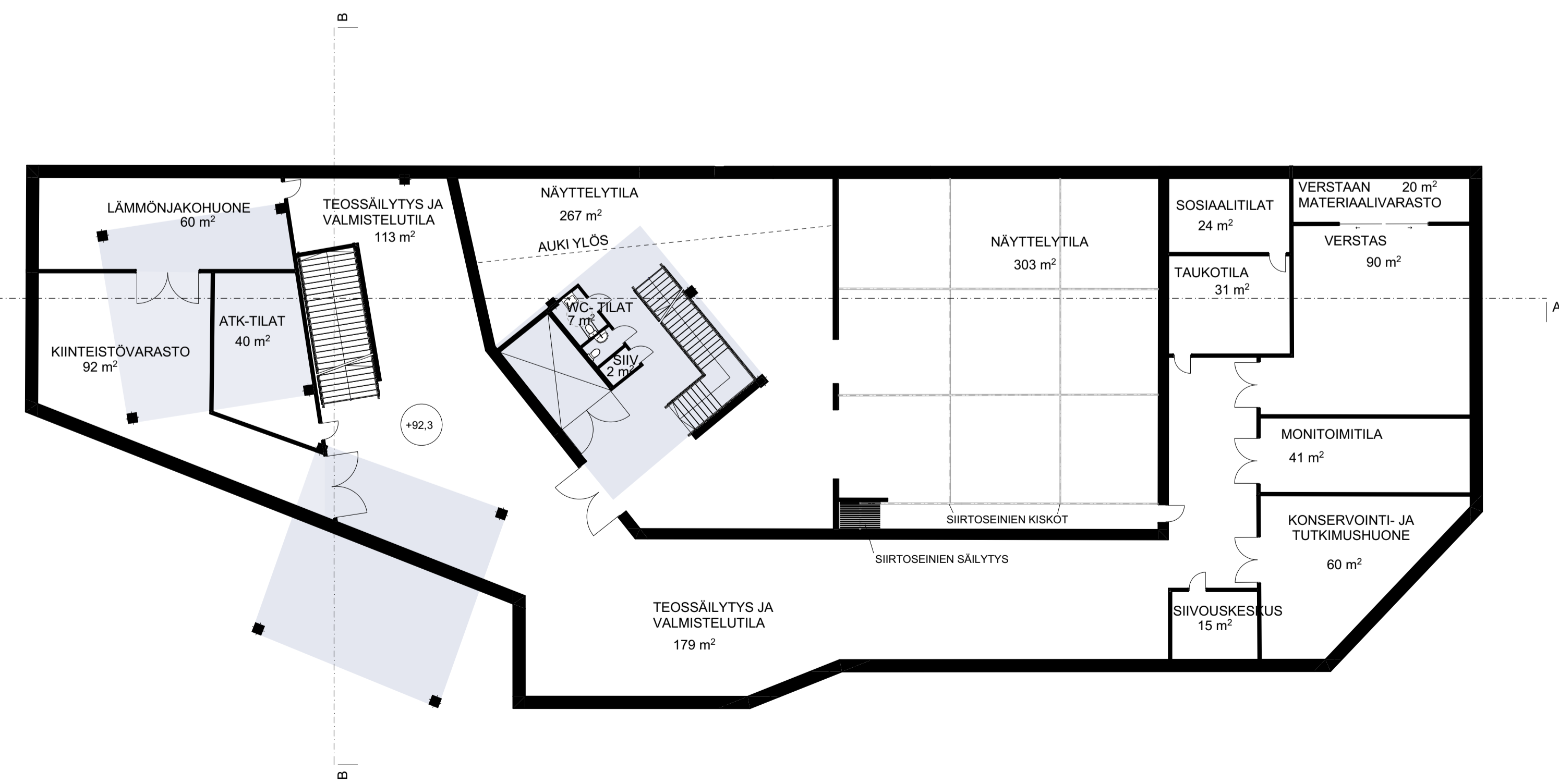
POHJAPIIRUSTUS 2.KRS 1:200

Trilogian ensimmäisessä kerroksessa toistuu tornien sattumanvaraisen sijoittelun periaate tilojen muodoissa. Ravintola/ kahvila sijaitsee valoisan ja avaran pääaulan yhteydessä. Monitoimi- ja kokoustila on yhdistettävissä ravintolaan taiteovet avaamalla. Aulasta löytyy myös suurimmat wc-tilat, esteetön wc sekä infopiste takatiloineen. Kaikki tilat ovat esteettömiä ja tämä varmistetaan molempiin suuntiin avautuvalla hissillä, joka sijaitsee toiseksi korkeimmassa tornissa. Ensimmäisestä kerroksesta on näkymä kellarikerroksen korkeaan näyttelytilaan. Ensimmäisen kerroksen etelä-, pohjois- ja itäpuolta kiertää loggia, mistä pääsee mm. ihailemaan Nottbeckin puistoa katetulta alueelta. Sisäänkäynti aukeaa sekä itään että länteen ja esteetön katettu luiska on länsipuolen sisäänkäynnin yhteydessä. Käynti parkkihalliin on järjestetty Finlaysonin kadun eteläpuolen vanhalta parkkipaikalta. Tämän yhteyteen on sijoitettu myös vaaditut pyöräpaikat.

Kellarikerros on jaettu julkiseen ja yksityiseen puoleen. Julkinen osa sisältää korkean näyttelytilan, sekä suuremman näyttelytilan, joka on mahdollista jakaa osiin siirrettävillä seinillä.

Kellarikerroksen muut tilat ovat tarkoitettu vain henkilökunnalle ja sisältävät taidesäilytystiloja työstötiloineen sekä henkilökunnan taukotilat. Lisäksi teknisiä tiloja sijaitsee kellarikerroksessa lukuunottamatta ilmanvaihtuhuonetta, joka sijaitsee korkeimman tornin ylimmässä kerroksessa.

Torneissa (kerrokset 2-5) on pääasiassa näyttelytiloja. Kerroksen 2 seinät ovat hiukan kapeampia lattiatasosta leventyen ylöspäin, joten nämä tilat eivät sovellu niin hyvin ripustusseiniksi kuin yläpuoliset tornitilat. Toisen kerroksen yksi tornivyöhyke onkin varattu työpajatilaksi ja muissa voi olla esim. mediatilaa tai lattialle sijoitettavien teoksien esittelytilaa.



POHJAPIIRUSTUS KELLARIKERROS 1:200



NÄKYMÄ 1.KERROKSEN PÄÄAULASTA.

TRILOGIA



JULKISIVU ETELÄÄN 1:200



JULKISIVU POHJOISEN 1:200



JULKISIVU ITÄÄN 1:200

JULKISIVU LÄNTEEN 1:200

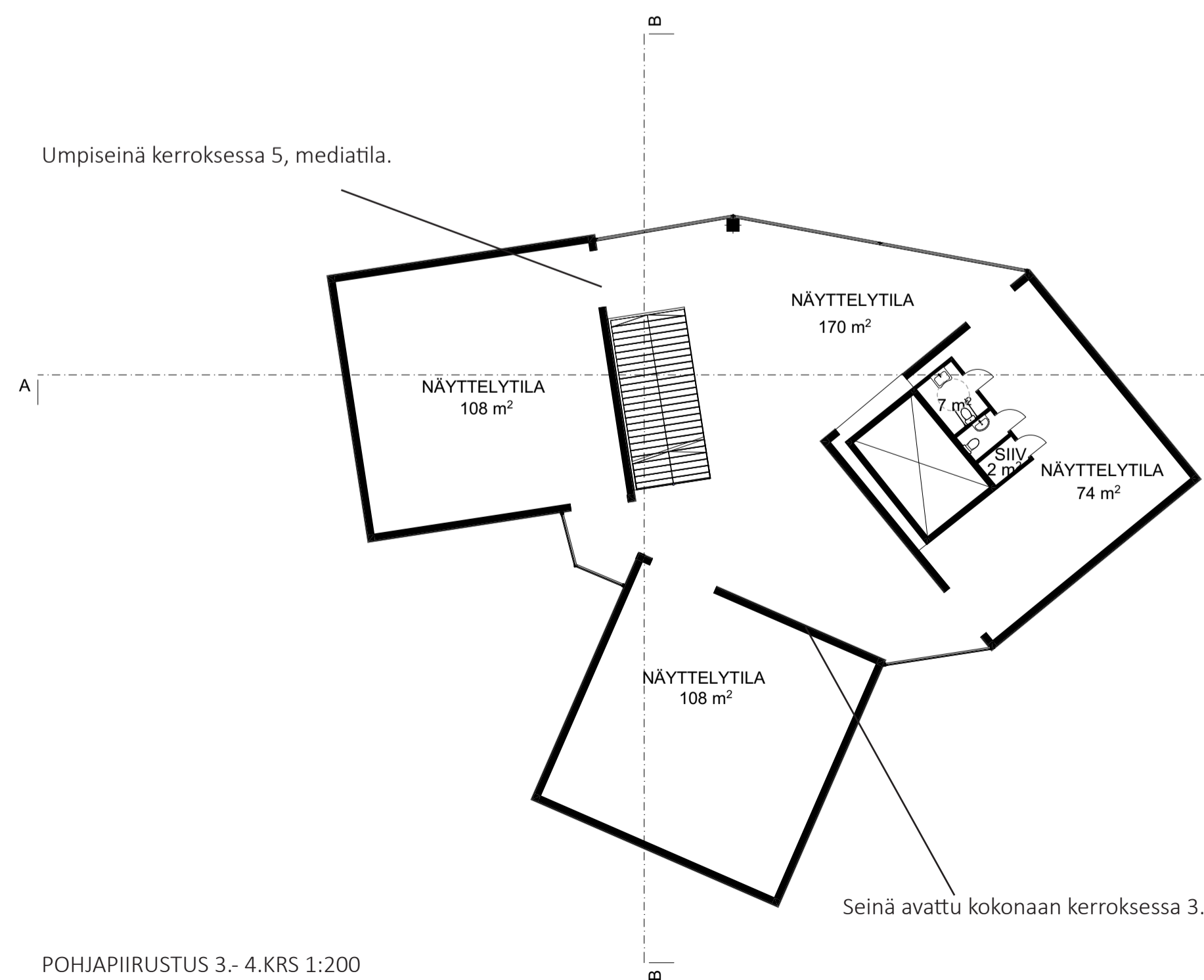
JULKISIVUMATERIAALIT

1. UMBRA BETONI
2. LASI
3. KUUSI

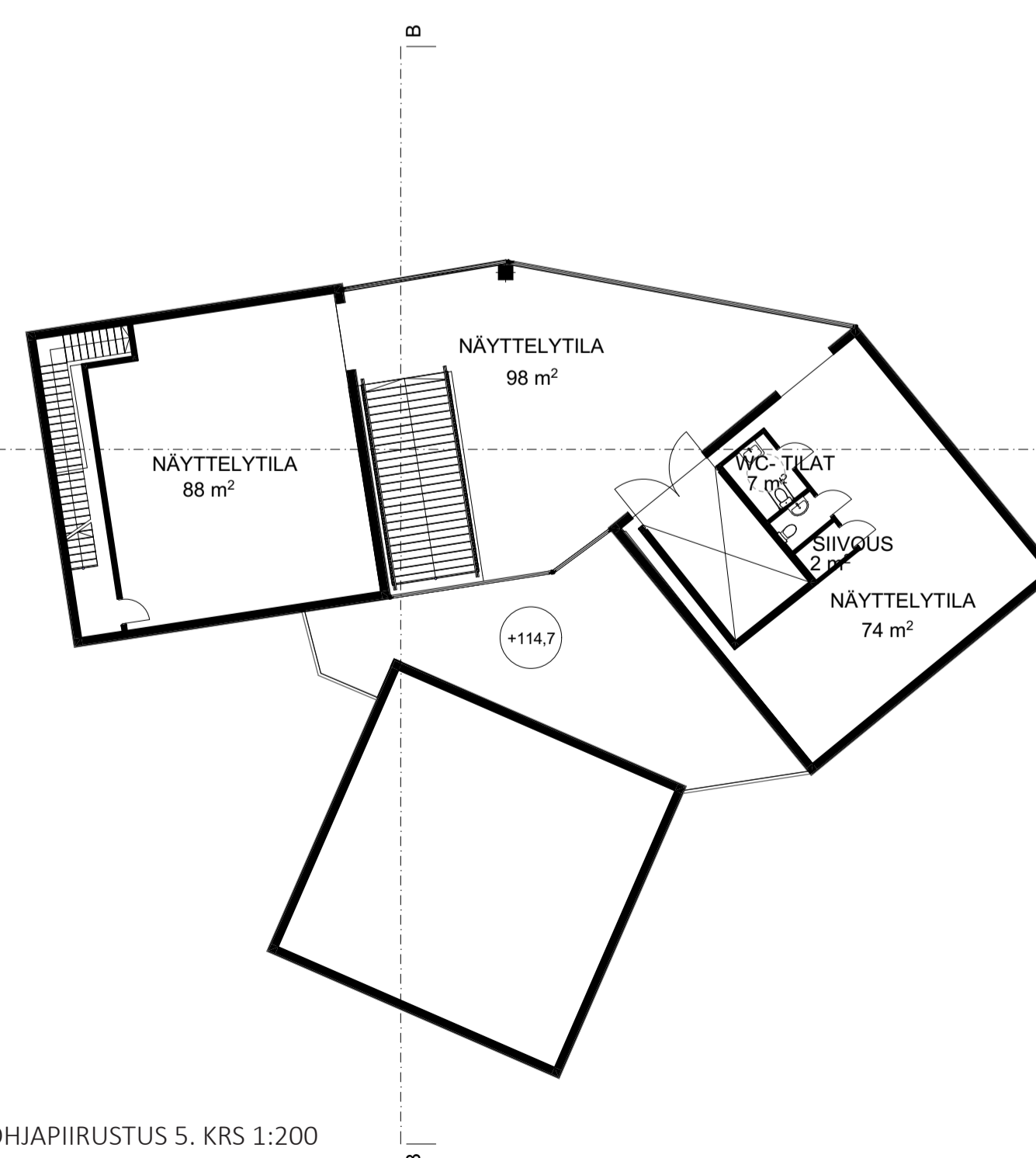
Julkisivut ovat pääasiassa umbrabetonia ja lasia. Ikkunan- ja ovenkarmit ovat kuusta. Massoitellulla on pyritty tontin keveään ratkaisuun; pääosa massasta on koottu tontin toiselle puolelle. Rakennuksen ensimmäisestä kerroksesta syntyy näkymälinjoja Finlaysonin kadulta Nottbeckin puistoon mikä lisää suunnitelman luontoyhteyttä.

Kolme tornia lasiseinäisine keskitiloineen muodostavat suunnitelman pääasialliset näyttelytilat. Tornien välitilasta aukeaa mahtavat näkymät Nottbeckin puiston puoleen, jolloin sitä pääsee ihailemaan monelta eri korkeudelta.

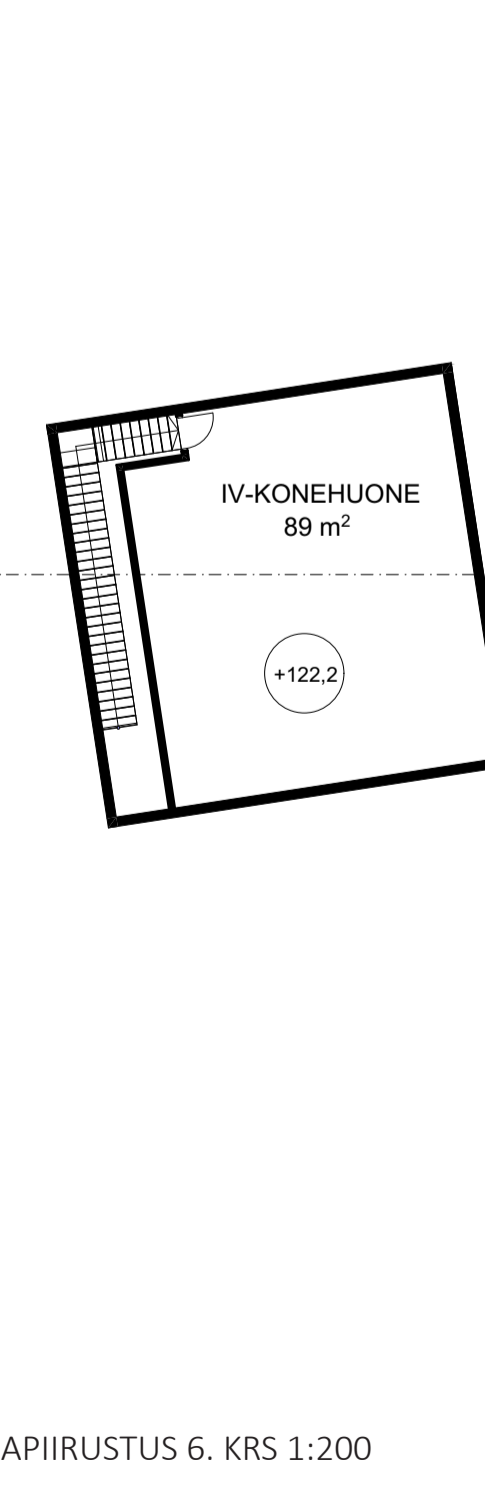
Vaikka tornit ovatkin melko korkeita, kokonaisuutena rakennus antaa hoikan vaikutelman ja tontti ei ole raskaasti rakennettu koko alueeltaan. Näkymälinjat rakennuksen läpi eri suunnista lisäävät myös keveyttä tontille. Tornien välitilasta hehkuva valaistus korostaa tornien arkkitehtuuria erityisesti pimeänaikaan upeasti.



POHJAPIIRUSTUS 3.- 4.KRS 1:200



POHJAPIIRUSTUS 5. KRS 1:200



POHJAPIIRUSTUS 6. KRS 1:200



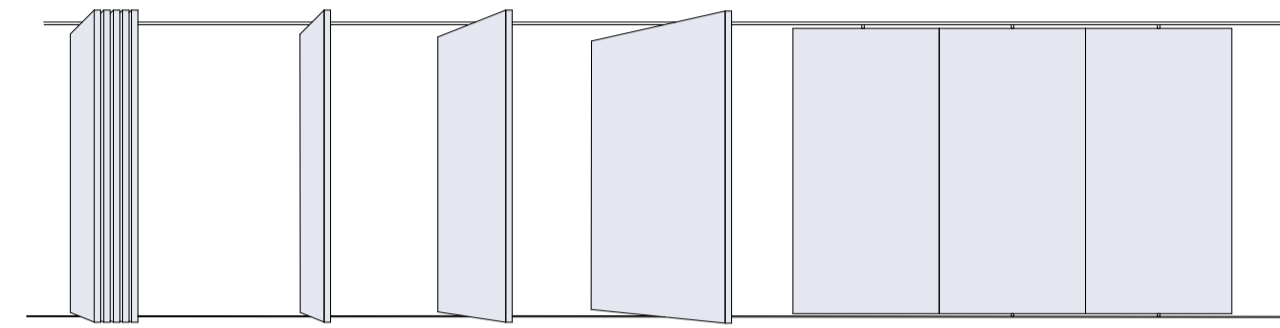
# TRILOGIA



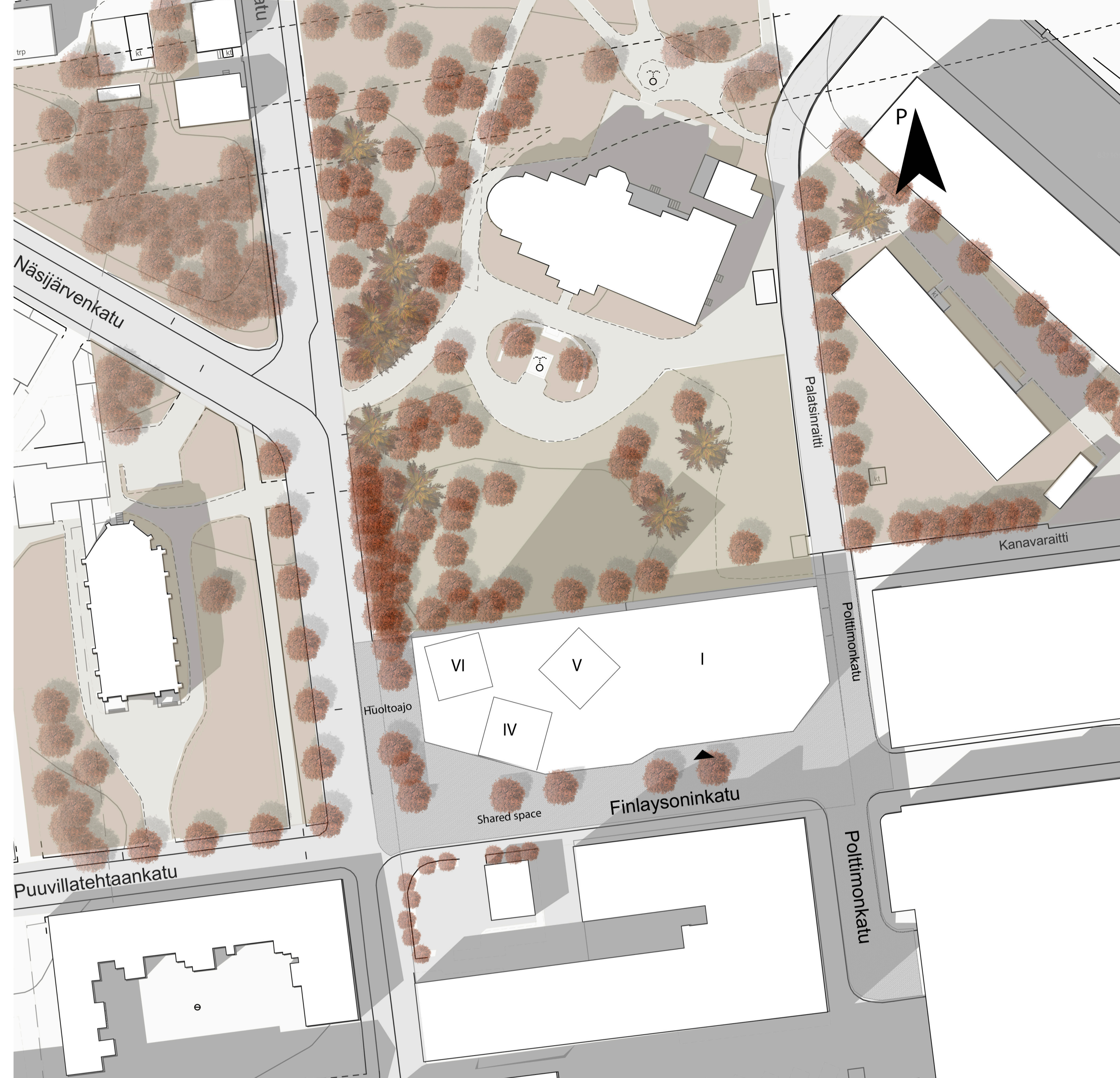
Sisätiloissa toistuu julkisivujen materiaalit ja niiden lisäksi myös punatiili esimerkiksi hissikuilun ympärillä. Tilat on koostettu siten, että näyttelykierto on mahdollisimman loogista ja helposti kierrettävää. Tilat soveltuvat monenlaisen taiteen esittämiseen ja havainnointiin.

Korkea näyttelytila mahdollistaa suuremman tilataideteokset, joita pääsee tarkastelemaan myös ensimmäisen kerroksen kautta pieneltä tasanteelta eri perspektiivistä. Pohjoisikkuna tuo suodatettua luonnonvaloa tilaan lisäten sen avaruudentuntua.

Siirtoseiniä on käytössä ainoastaan kellarikerroksen suuressa näyttelysalissa. Siirtoseinät kulkeutuvat näyttelytilaan katossa ja lattiassa olevien kiskojen avulla. Jokaisen siirtoseinän keskiakselilla on pilari. Tämän pilarin ympäri siirtoseinä kääntyy haluttuun asentoon. Seinän keskiosan pilari liikkuu kiskojen urissa. Kun seinäkkeet saadaan siirrettyä paikalleen, ne kiinnitetään toisiinsa jämään lopputuloksen saamiseksi. Ulkoreunoissa olevilla pienillä metallikoukuilla siirtoseinät saadaan myös yksittäisinä tuettua tukevasti paikalleen kiinnittämällä koukut katto- ja lattiakiskoihin.



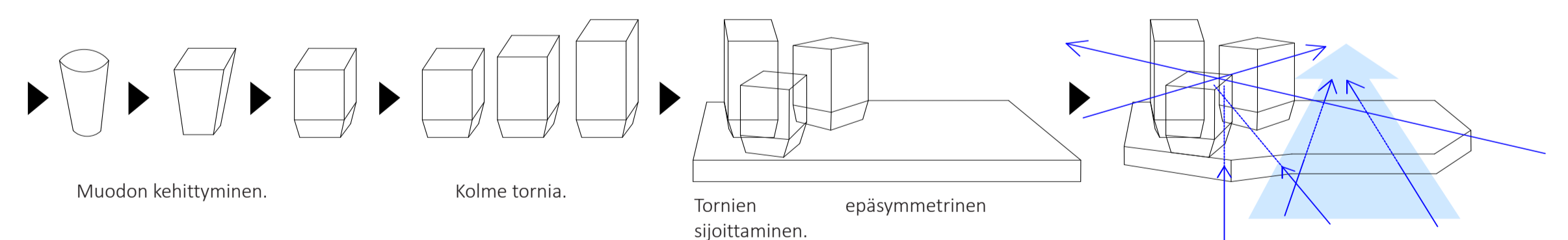
NÄKYMÄ KORKEASTA NÄYTTELYTILASTA, O. KRS



ASEMAPIIRUSTUS 1:500



60 vuotta valoa ja lämpöä Tampereelle tuottanut turbiinin juoksupyörä inspiraationa rakennuksen muodolle.



Muodon kehittyminen.

Kolme tornia.

Tornien sijoittaminen. epäsymmetrinen

MASSAN MUODOSTUMINEN

Ensimmäisen kerroksen massan keventäminen. Näkymälinjat rakennuksen läpi ja näkymälinjat Finlaysonin palatsin ja entisen tehtaan konttorin välillä.



ALUEJULKISIVU ETELÄ 1:500

TRILOGIA



NÄKYMÄ NÄYTTELYTILASTA, 3.KRS



NÄKYMÄ NÄYTTELYTILASTA, 4.KRS

Torniosuuden näyttelytiloissa on luonteva myötöpäiväänkulkevakiertosuunta. Tornit muodostavat keinovaloin valaistuja saleja ja lasiseinäinen keskiosaa hyödyntää luonnonvaloa. Suurimmat ikkunat ovat pohjoispuolelle ja kaikki lasit ovat uv-suojattuja teosten suojelemiseksi. Osa torneista on aukaistu keskiosaan koko seinän mitalta, jolloin näyttelysalista saadaan avarampi. Kevyemmin aukotettu tornit soveltuvat pimeämpinä tiloina esimerkiksi mediatiiloiksi.

Tornien välitila soveltuu erityisesti luonnonvalon saannin vuoksi patsaiden esittelyyn.

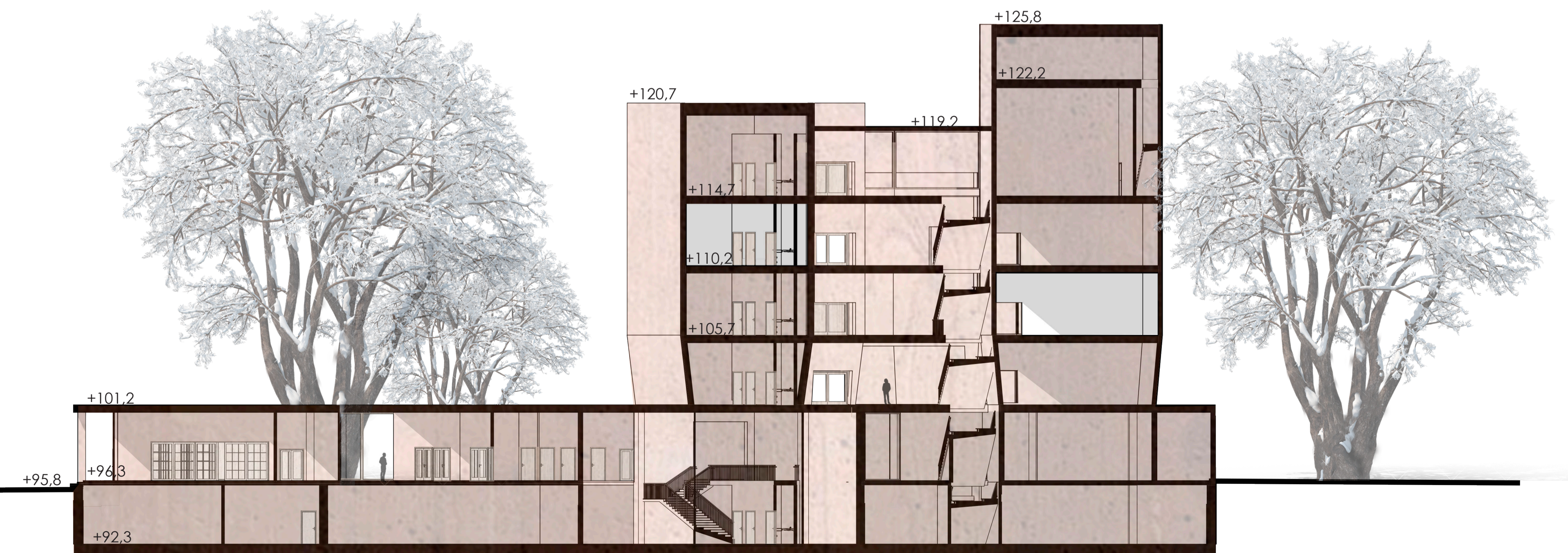
Näyttelytilojen seinät ovat umbrabetonia, lukuunottamatta muutamaa valkoiseksi maalattua tilaa. Lattiat ovat hiekanväristä betonia ja katto vaaleaa puuta. Katossa on upotettuja loisteputkivalaisimia ja ripustuseinien yläpuolella liikuteltavia kohdevalaisimia.

Yksinkertaiset ja maanläheiset materiaalivalinnat korostavat taidetta ja luovat rauhallisen ja miellyttävän sisätilan.

Rappukäytävä kulkee koko rakennuksen mitalta samassa kohdassa tornien keskiosassa. Se saa runsaasti luonnonvaloa keskiosan ikkunoista. Rappukäytävä on yhdistetty tornien välitilan näyttelytiloihin, jolloin liikennetilän osuus on minimoitu.



RAKEISUUSPIIRUSTUS 1:2000



LEIKKAUS A-A 1:200

TRILOGIA